KAIS.KÖN.HOF- BIBLIOTHEK
104.869-C
Neu-

J. 4°. 156.

Digitized by Google

104.869 C.

Österreichische Nationalbibliothek

+Z227751900

Digitized by Google

Digitized by Google

Foaia

pentru

Minte, Anima si Literatura.

№ 1. 2. Januaru. 1864.

Mesagiulu Inaltimii Sale Domnitoriului Romaniei.

(in causa secularisarii monastiriloru.)

Domniloru Deputati!

Asupra reportului Consiliului Meu de Ministri, sub Nr. 1,536, tiindu séma de cererile unanime si adesú repetate ale natiunei, si in conformitate cu votulu D-vóstre din 22. Decembre 1862;

Eu, potrivitu Art. 6 si 14 din Conventiunea de la Paris $^{7}/_{19}$ Augustu 1858, inaintezu la deliberarile D-vóstre alaturatulu aici proiectu de lege, pentru secularisarea averiloru monastiresci.

Datu in Bucuresci, la 12 Decembre, 1863.

ALECSANDRU IOAN.

Ministru Secretar de Statu,
Presiedinte Consiliului Ministriloru,

Nr. 1,247. M. Cogalniceanu.

REPORTU CATRE DOMNU

pentru secularisarea averiloru monastiresci.

Prea Inaltiate-Dómne.

De patru-deci de ani, Romani'a reclama solutiunea cestiunii natiunale a averiloru monastiriloru pamentene dise inchinate. Martore sunt anaforalele Divanuriloru Tierii de la 1822 pana la 1828, incheierile Adunariloru regulamentare de la 1832 pana la 1848, si lucrarile Divanuriloru estraordinare si ale fostiloru Domni Grigorie Ghica si Barbu Stirbeiu, de la 1849 pana la 1856. Adunarea numa, Adunarea-ad-hoc din Moldov'a din anulu 1857, chiamata in virtutea tractatului de la Paris, spre a rosti dorintiele Tierii in privinti'a viitórei ei organisatiuni, s'a rostitu asemenea in unanimitate, ca acésta cestiune in care se atinge de a cincea parte a terimului Romaniei, nu putea si nu se cuvenea a se otari de catu in Tiéra si prin Tiéra In Reportulu catre Congresulu din Paris, adresatu de Comisiunea internationala din Bucuresci, cinci din siépte Comisari ai Mariloru Puteri Europene, ce au fostu luatu sub scutulu loru regenerarea natiunii Romane, au recunoscutu legitimitatea drepturiloru nóstre in privinti'a cestiunii monastiriloru dise inchinate.

De la 1859 si pana astadi, adica de la introducerea noului regimu creatu prin Conventiunea din $^{7}/_{19}$ Augustu 1858, si Comisiunea Centrala si Adunarile Elective, in fia care sesiune, au revindecatu pentru Tiéra dreptulu de a otari acésta cestiune in deplin'a s'a libertate de legislatiune garantata prin tractatulu de Paris. Tóte Ministerele, cate in acestu intervalu s'au succesu la putere, interprete a patrioticeloru cugetari ale Inaltimei Vóstre, au luatu in faci'a Puterii legiuitóre indatorirea, ca acésta cestiune se va otari in Tiéra si prin Tiéra; si Natiunea intréga, fara osebire de partita, unita cá unu singuru omu, a aplaudatu la aceste declaratiuni nationale!

Si nici ca se putea altmintrelea, Prea Inaltiate Dómne. Candu strebunii nostri au diditu pe pamintulu Romanescu locasuri sante romanesci; candu le au insestratu cu bunuri ale Natiunei; candu apoi, numai spre o mai buna ingrijire si conservare le au inchinatu locuriloru de josu, ei au facutu aceste acte din propri'a loru miscare, in deplin'a loru libertate de Romani, si fara nici o interventiune straina; si purerea su pastratu Tierei dreptulu de a privi si locasurile sante si bunurile atirnate de dinsele cá proprietati ale Tierei. Cine dar' altii de catu acésta Tiera si Guvernulu ei potu astadi otari despre sórtea

Digitized by Google

acestoru monastiri si a bunuriloru loru, care in mân'a calugariloru greci, au degeneratu cu totulu din primitiv'a loru destinatiune? Inspirata de principiele civilisatrice a le secolului si de adeveratele sale interese, care nu potu a mai permite, cá o a cincea parte din pamentulu Romanescu se continue a fi avere de mana-mórta in posesiunea usurpata a unoru comunitati religióse straine, care de secoli calca tóte conditiunile dedicatiuniloru primitive, Natiunea Romana, urmandu esemplului datu de natiunile cele mari ale Europei, reclama secularisarea averiloru de mana mórta. Asia, in seanti'a sa din 22. Decembre anulu contenitu, Adunarea Electiva a votatu in unanimitate inscrierea veniturilor averiloru monastiriloru pamentene dise inchinate in budgetulu veniturilor Statului si a pusu indatorire Guvernului, cá inca in cursulu acelei sesiuni se presinte Puterei legislative unu proiectu de lege, care sa otarasca in fondu acésta cestiune, si a nume in Tiéra, prin Tiéra si pentru Tiéra.

Pré Inaltiate Dómne! Romani'a, sigura de a intalni pe Inaltimea Vóstra pretutindinea unde sunt interesele si aspiratiunile ei, este in dreptu de a astepta de la initiativa Inaltimei Vóstre si solutiunea unei cestiuni atatu de nationale cá acea a averiloru Monastiresci. Subscrisii, Ministri ai Mariei Tale, ar lipsi dar' Tierii, ar lipsi Inaltimi Vóstre, ar lipsi simtieminteloru loru de Romani, daca ar mai intardia cu respectuoasa propunere catre Inaltimea Vóstra, de a se da satisfactiune unoru cereri atata de desu repetate, atatu de unanime, atatu de nationale.

Cunóscemu, Mari'a Ta, motivele de inalt'a prudentia, care au amanatu pana acumu solutiunea acestei cestiuni; dar' cunóscemu totu de odata, si simtiemintele patriotice ale Inaltimei Vóstre. Si, in facia impregiurariloru actuale, in faci'a legiutei nerabdari a natiunii, fara osebire de partitu si de clasa, in faci'a initiativei, luate de capii Bisericei Romane, cestiunea nu mai invoiesce amanare.

Subscrisii dar', in deplina consciintia a responsabilitatii loru ministeriale, inaintea lui Dumnedieu, a Inaltimei Vóstre si a Tierii, au onóre a ve cere autorisatiunea de a infacisa Adunarii alaturatulu proiectu de lege, pentru care si supunu cuvenitulu mesagiu la Domnésca Vóstra semnatura.

(Subscrisi) M. Cogalniceanu. Generalu A. Iacovache. L. Steege. Papiu Ilarianu. N. Rosetti Balanescu. D. Bolintineanu. P. Orbescu.

Nro. 1536, 12. Decembre 1863.

PROIECTU DE LEGE
pentru
secularisarea averiloru monastiresci.

„Art. I. Tóte averile monastiresci din Romani'a sunt si remanu averi ale Statului.

Art. II. Veniturile acestoru averi se inscriu intre veniturile ordinarie ale budgetului Statului.

Art. III. O suma se afecta Locuriloru Sante catre cari erau inchinate unele din monastirile pamentene, si acésta numai sub titlu de adjutoru, in conformitate cu intentiunea dedicatiunei.

Acésta suma se va margini in maximulu cifrei de 82 milióne lei, cursulu de Constantinopole, odata pentru totu d'auna, cuprindiendu-se in acésta suma si 31 milióne ce locurile Sante datoresc Tierei-Romanesci dupe stipulatiuni anteriori.

Art. IV. Comunitatile religióse ale locuriloru de josu, voru fi datóre a da socotele annuali despre intrebuintiarea susu-disului capitalu.

Art. V. In nici unu casu si sub nici unu cuventu, comunitatile religióse nu voru puté atinge cea mai mica parte din capitalu, nici a intrebuintia veniturile afara de destinatiunea loru speciale, adica intretienerea bisericei ortodocse din Oriinte, si a stabilimenteloru de bine-facere lipite catre ea.

Art. VI. Guvernulu va lua inapoi de la Egumenii greci ornamentele, cartile si vasele sacre, cu cari pietatea stramosiloru nostri insestrase aceste asiediaminte; precumu si documentele ce au fostu incredintiate disiloru Egumeni, si acésta conformu cu inventariele ce se gasescu in archivele Tierei.

Art. VII. Se afectéza inca o suma de 10 milióne lei, bani cursulu de Constantinopole, pentru fondarea la Constantinopole a unei scóle laice, si a unui spitalu, in care voru fi priimiti crestinii de tóte riturile.

Art. VIII. Stabilimentele citate la Art. VII voru fi puse sub directiunea unui consiliu presidatu de catre Agintele Romaniei din Constantinopole, si compusu de doi membri Romani, numiti de Guvernulu Romanu, si de doi membri alesi de catre comunitatile religióse ale Locuriloru Sante.

Art. IX. Guvernulu va lua mesure de a se garanti'a atatu capitalulu de 51 de milióne catu si veniturile acestui capitalu".

Digitized by Google

Acestu proiectu sa si primitu de cătră camer'a legislativa a Romaniei cu unanimitate, lipsa 3 voturi in 13. Decembre, care di se si remana serbatóre nationala la romani.

(Vedi si Gázeta Nr. 117 si 118.)

D. Vice-Presiedinte Constantinu Cretiulescu comunicà in sied. camerei din 16. Dec. ca Deputatiunea tramisa din sinulu Adunarii, pentru a depune Inaltimei Sale multiumirea pentru presentarea proiectului de lege despre secularisarea averiloru monastiresci, ce s'au votatu de Adunare, a fostu primita la Palatu si ca Maria Sa Domnulu a respunsu:

„Ve multiumescu pentru bunele cuvinte ce in „numele Adunarei imi adresati, in urm'a proiectului „de lege ce vi s'au presentatu de Ministeriulu Meu, „despre secularisarea averilóru monastiresci.

„Eu contezu, Domniloru, pe concursulu ce imi „fagaduesce Adunarea, mai cu séma candu se atinge „de a realisá acte nationale. Iau dar' din nou actu „de acésta fagaduintia si prin urmare ve invitu, cá „se ve ocupati cu totu dinadinsulu de proiectele de „legi ce vi s'au presentatu, si vi se voru presenta „inca, cu scopu de a intari Tiéra si Nationalitatea „nóstra.

„Spre acestu finitu, nu intrerumpeti sesiunea „prin darea de vacantie in timpulu serbatoriloru.

„Eu amu, Domniloru, deosebita placere a ve„dé in Dvótra interpretii Adunarei Elective."

Despre Sinodele asia numite tractuali-protopopesci.

Credu, ca nu voi face unu serbitiu neplacutu, déca cu ast'a ocasiune voi referi on. publicu cetitoriu cate ceva si despre misi-carile si intreprenderile nóstre, pre campulu celu manosu alu vietiei bisericesci. Cace e opu, cá si arteriele vietiei nóstre bisericesci, se liè unu aventu mai imbucuratoriu; se dè semne de viatia in la-intrulu seu; ca cene stagnésa, acel'a regresésa, si fora misi-care nu e viatia, fora viatia nu e esistentia.

E sciutu, ca inca din tempure vechi beserec'a nóstra, cá antonoma si constitutionale pre lenga Sinodele diecesane indatinate si poruncite prin S. S. Canone, avea dreptulu de a tiené si asiá numitele Sinode tractuali seau protopopesci in fiacare anu, si anume tómn'a. Problem'a ataroru Sinode era a se ocupa cu asiá numitele afaceri interne ale Tractului resp. cumu d. e. asi castigá cunoscientia despre starea instructiunei in scólele communali si a luá mesurele cerute de impregiurarile locali pentru prosperarea acelei'a; a ingrigi de regulat'a administrare si ratiocinare asupr'a veniturelor bisericesci, cumu si despre inmultirea acelor'a, a ingrigi despre ducerea acurata a protocoleloru oficióse, a matriculeloru etc. a se informá mai chiaru despre implenirea acurata a chiamarei fiacarui Parochu din Tractulu resp. in tota privinti'a; mai pre scurtu: asi castigá notitia despre acele obiecte, care tientesa la benele b a s è r i e s c u spirituale si materialu, la benele scolastecu, cumu si la benele si fericirea morale a poporului resp.

Totu atari Sinóde tractuali se semtiau competente a aduce in viatia normative si regula pentru desradecinarea abusuriloru impiedecatorie de moralitatea credintciosiloru resp.

Inse durere! atari Sinode tractuali seau protopopesci de unu tempu incoce in mai multe Tracturi din Archi-Diecesa, se afla in decadentia, ba pre unele locure, s'au mai datu uitarei, cace nu se tienu de locu, ci numai la poruncela espresa, cu tóte ca esperienti'a si faptele pipaite dovedescu, cá din neglegerea tienerei ataroru Sinode, urmeza o dauna aduncu semtita pentru benele moralu alu poporului, cumu si pentru cleru, ca-ce acést'a stagnare a vietiei bisericesci produce nepasare, letargie si neregularitate; pentruca, cumu disemu, fora de misicare nu e viatia. Lipsei de tienerea regulata a atatoru Sinode tractuali, s'aru poté in parte, adscrie si neregularitatea, ce se observéza pre unele locuri, chiaru si cu privire la agendele striete oficiose ale unoru Parochi, salva venia! Si omenii prin indelung'a atagnare se dedau a lasá numai in grigi'a bunului Ddieu, si acele abusuri, care din punctu de vedere moralu poftescu si pretendu adesiori intetit'a lecuire.

Cu bucuria debe se observamu facia cu tóte aceste, ca la noi de vre o doi ani incóce, érasi s'a reactivatu acestu ramu din viati'a constitutionale a bisericei nóstre, si urmarile salutarie ale acelei'a, se cunoscu din ce in ce mai benesioru, cace de si unele conclusiuni ale ataroru Sinode tractuali nu si au totu denna efectele reali, le au inse pre cele m o r a l i.

Digitized by Google

Sinodulu de tómna protopopescu din astu anu in Tractulu protopopescu gr. cath. alu Sibiiului, s'a tienutu in $^{17}/_{29}$ Octombre suptu presidiulu prot. res. J. Rusu, si dintre lucrarile aceluia, dupa opiniunea nostra, merita considerare si apretuire urmatoriele:

a) dorenti'a unanimu espresa a Sinodulu tractuale, cá Venerabilulu ordinariatu Metropolitanu se se indure a face pasii de lipsa, cá caus'a inbunatatirei sortei clerului gr. cath. din Archi-Diecesa, cumu si inbunatatirei starei scoleloru populariе si a docentiloru, se devina obiectu de pertractare inca in diet'a presente, ce se va continuá in data cu inchiderea Sesiunei Consiliului imperiale.

b) dorenti'a unanimu espresa pentru dobendirea concesiunei de a se tiené Sinodu Archi-Diecesanu, a carui lipsa din privinti'a prosperarei besericei nóstre se semte pre tota diu'a mai tare.

c) Crearea unui ajutoriu manuale pentru unu tenеru diligente si cu portare buna, auditoriu de drepturi, din colatiunile benevole ale clerului tractuale.

d) deoblegarea parochiloru resp. a corespunde, pre catu se pote mai acuratu misiunei loru, atatu cu privire la functiunile loru spirituali facia cu beseric'a si poporulu, catu si cu privire la portarea agendeloru oficiose.

e) indetorirea parochiloru resp. de a ingrigi cu cea mai mare scumpetate de conservarea si prosperarea scóleloru populariе, lucrandu spre benele scóleloru, atatu prin esemplulu propriu, catu si prin indemnarea poporeniloru resp. si in casuri de trebuentia, déca d. e. comun'a resp. nu s'aru ingrigi de scóla si parentii n'aru voli asi-dà pruncii la scóla, a cere si intrevenirea deregatoriei civile resp. — Cursulu anului scol. amesuratu ordinationiloru mai inalte se se incepa cu 1-ma Novembre 1863.

f) se decise in fine, cá pre bas'a ordinatiuniloru mai inalte, Oficiulu Archi-Diaconale resp. se recuire oficiolaturele civile resp. pentru ingrigirea de zidirea si sustienerea scoleloru populariе cumu si a docentiloru prin Comunele resp. de confesiunea gr. cath.

Éca, aceste sunt, pre scurtu lucrarile acestui Sinodu tractuale, — si dorimu, cá estu esemplu de viatia eclesiastica se fia imitatu si de alte Tractori Protopopesci, dupa praca'a besericei preavuta din véchime, si conservata pan' in dilele nostre, si inca chiaru si in tempurele cele mai grele.

Un'a multiumire pentru binefacere.

Ne aflamu indemnati pentru binele publicu alu scólelororu nóstre romane a distinge faptele binefacatoriloru loru, fia catu de mici ar fi ele, cá se servésca de ecsemplu atragatoriu la asemenea sertfiri marinimóse:

Ea suna: (Catra D. Capitanu G. Christureanu.)

Nr. 98, 1863.

Pré onorate Domnule!

De si facatorii de bine isi afla in simtiulu celu filantropicu, din care sunt indemnati spre fapte bune, oriscare consulatiune placuta, totusi si cei inpartasiti patrunsi de simtiulu recunoscintiei datori sunt s'asi esprime multiumirea catra benefactorii loru, asiá si subscris'a Eforia numai o santa dotorintia isi inplinesce aducandu-ve pre onorate Domnule Capitanu prin acésta profunda ei multiumire pentru dania de una suta fiorini val. austr. prin care s'au inpodobitu sala scóleloru nóstre cu una maiestrósa Catedra, de care avému lipsa, — si pentru alte fapte si indemnuri bune cu care ati bine voitu a intimpina unicului institutu romanescu de legea ortodocsa pentru sciintie mai inalte din Transilvania.

Acestu Institutu s'au urditu, ridicátu si intocmitu precumu este cunoscutu, cu multe sacrificii, lupte si greutati, si, in strimtorarile in care au petrecutu aceia cari au luatu grija asuprasi pentru sustienerea lui, inca si acumu neintreruptu durédia, prin urmare, recunostinti'a nóstra catra aceia, cei ce au facutu si facu Institutului nostru, si prin acela dulcei nóstre naticni, bine, remane nemarginita.

Ve poftimu Domnule Capitanu din fondulu animii cá milostivulu Domnedieu prin darurile ceresci si indeplina fericire se ve potrivésca faptele cele bune recomandandune bunivointiei

A pré onoratu Domniloruvóstre
remane cu deosebita stima
Efori'a scóleloru romanesci de releg. ort. orientala
Damianu Datco,
Presiedinte.
Joane Saniutia,
Secretariu.

Brasiovu, 20. Octombre 1863.

Digitized by Google

PROIECTU.

De unirea si reorganisarea bisericei ortodocse Romane.

Art. I. Beseric'a Ortodocsa Romana, intemeiata pe canónele sinódeloru ecumenice se numesce una sancta, catolica, si apostolica (mia agia katholiki kai apostoliki). Fiioa si membru a marei Beserici a Resaritului, a caria capu si incepatoru este Domnulu si Dumnedieulu nostru Isusu Christosu, ea marturisesce si pazesce, fara schimbare, tóte dogmele si canónele apostolice si sinódele precumu si tóte santele traditiuni, conformanduse in totulu, cu credinti'a Besericei Resaritului. Beserica Romana póte dar', si in viitoru, a se consulta, in privinti'a dogmeloru, cu Beserica ecumenica din Constantinopole, inse candu sinodulu tierii o va gasi de cuviintia.

Art. 2. Beseric'a Romana este independinta de ori care alta Beserica (anto kefalos) ea se va administra de Chiriarchulu Romaniei Unite, care va purta titlu de Primate alu Romaniei, de doi mitropoliti si de mai multi Episcopi.

Art. 3. Baserica Romana este representata prin unu sinodu generalu compusu, dupa vechiulu usu, din Clerici si laici; care sinodu are putere legislativa in afacerile eclesiastice.

Art. 4. Limb'a baseric ei Romane, atatu in ceremoniele Basericesci, catu si in afacerile administrative, este cea Romana.

Art. 5 Primatele Romaniei, cá capu alu Basericei Romane, este supremulu Inspectoru alu eparchiiloru mitropolitane si Episcopale. Elu chierotonesce pe episcopi si mitropoliti si mantiene ordinea de ierarchia intre dinsi; e presiedinte de dritu alu Adunarii Legislative, alu sinodului generalu si alu Consistoriului supremu.

Primatele va fi organulu centralu de care se va servi Sinodulu spre a ecsprima dorintiele séle catre guvernu; asemenea elu este organulu carula Guvernulu comunica mesurile séle atingatóre de afacerile basericesci.

Demnitatea de Primate alu Romaniei este unita cu acea de Mitropolitu alu tierii Romanesci.

Art. 6. Alegerea Primatelui, a Mitropolitiloru si a Episcopiloru se va face de adunarea ecstraordinaria a Romaniei. Acésta se va forma de deputatii Camerii Legislative, de Synodu si de representantii estraordinari ai Clerului monahalu si laicu. O lege speciala va determina conditiunile si modulu acestoru alegeri.

Art. 7. Sinodulu generalu alu Basericei se compune din Primatele Romaniei, din Mitropolitulu din Iasi din toti Episcopii, din toti protopopii, din cate trei deputati laici si deputatii clerici din fia-care eparchia, alesi din sinódele episcopale. Primatele Romaniei e Presiedinte ordinaru alu sinodului generalu, in lipsa lui preside Mitropolitulu din Iasi.

Art. 8. Pentru afacerile administrative, ca suprema instantia bisericésca, este Consistoriulu-Mitropolitanu din Bucuresci, compusu de preoti si laici, sub presiedenti'a Primatelui Romaniei, care are dreptu a numi unu vice-presiedinte in loculu séu.

Art. 9. Fia care eparchia va avé sinodulu seu eparchialu si pentru afacerile séle administrative va avé unu consistoriu Episcopalu, sub presiedinti'a Episcopului, care are dreptu a numi unu vice-presiedinte in loculu seu.

Atributiunile asteloru sinóde si consistorii se voru statornici de sinodulu generalu in anteia sa reunire. Spre a deveni obligatorie dispositiunile adoptate de sinodu, voru trebui a fi incuviintiate de puterea Legislativa si sanctionate de Domnu.

Art. 10. Sinodulu generalu a) si alege consistoriulu seu, b) face legi administrative, disciplinarie si eclesiastice, economice pentru tóte besericele din Romania-Unita, c) ingrijesce de tóte stabilimentele Mitropolitane si Episcopale si de intretienerea loru, precumu si de intretienerea si creseerea clerului, in specie a celui inaltu, d) judeca causele persónelor bisericesci in ultima instantia, prin urmare si pe Episcopi si Mitropolitii, e) cere comtu de la consistoriulu generalu, care e datoru se puna in lucrare tóte dispositiunele Sinodului Generalu.

Sinodulu nu va puté schimba nimicu in dogme. Va face tóte regulamentele si statutele Episcopiloru, Monastiriloru, Seminareloru, decasteriiloru, bisericiloru parochiale. Aceste lucruri, cá se aiba putere de lege, trebuie se fia confirmate de catre guvernu; cele de ramuri administrative voru fi supuse la sanctionarea Capului Statului, éra cele de ramuri legislative, voru fi mai anteiu discutate si votate de Camer'a legislativa, apoi supuse la sactionarea Domnitoriului.

Digitized by Google

Art. 11. Sinodulu Generalu va avea a decide inca asupra organisatiuni invetiamentului clericalu intr'unu chipu astu-felu, ca monachii si laicii, se castige cunosciintiele intielese in classele de facultati. Sesiunea ordinara a Sinodului Generalu se tiene o data la doi ani; estraordinara, dupa trebuintia, la cererea Primatelui incuviintiata de guvernu.

Art. 12. Consistoriulu Generalu ingrijesce de institutele archiepiscopale si educatiunea clerului inaltu, in particularu judeca causele de casatoria in ultima instantia si causele disciplinarie ale dregatoriloru bisericesci, apelate de la sinódele Eparchiale; inse in ale Episcopiloru face numai instructiunea care apoi o da la Sinodulu Generalu.

Ministrulu Cultelor D. Bolintinénu.

„Conventiunea".

NOUA OFERTE
pentru Museulu natiunale din Blasiu.

Dela D. Floriana Porcia, 1 colectiune de 313 specie dein flor'a alpina si subalpina din giurulu Rodnei.

Sosita numai pre la Rosalie a. curt. dela Mercurea.

Dela D. Basiliu Popu in Giulusiu, 1 numu romanu de argentu, consulare, cu inscriptiune: M. VAR C. — ROMA.

Dela par. Ioane Maximu in Buciumu lenga Zelau, 1 fragmentu de pietra cu inscriptiunea:

NER
LERIA. CO
FIL. PATR
PO

Dela G. R. 1 numu de arg. polon. (gross pol. Sig. III).

Dela D. Georgiu Visza, negotiatoriu in Zlatn'a, 1 stufa de auru, ce se dice a fi cumparata cu 15. fl. v. a. dela Berchisianu violinistu in Abrudu, si aflata in bai'a dela Rosi'a numita la Lungesci.

Se publica cu via multiemita adusa donatoriloru, si spre asecurarea ori carui ingrigiatu

Blasiu, 8. Iuliu 1863.

T. Ciparlu,
Dir. gim.

Cuventarea teologului absolutu J. Lazaru

tienuta cá respunsu la deschiderea Gimnasiului romanu Franciscu Josefianu in 4-lea Octombre in Naseudu 1863.

— Magnifice D-le Vice-Capitanu si Reverendisime Die Vicariu forareu alu Rocnei! —

Mariti representanti ali districtului Naseudu.

— Stralueiti representanti ali fundureloru marginene romane. —

— Spectabili Domni si multu onorata adunare care cu presenti'a benevolirati a onora acésta deschidere a gimnasiului romanu deaci Franciscu Josefianu! —

— Amata junime romana! —

Acést'a este diu'a Domniloru! diu'a acea stralucita, pe care pana astadi abiá potù se o vedia romanticulu tienutu alu fostei legiuni a doua romane. — Acésta este diu'a pre carea de seculi o asteptara cu mare sete totu natulu romanu alu acestui districtu; — má oresi cumu — si pote pre dereptu — e si pretendea intreg'a nóstra dulce natiune dela acesti bravi fili ali lui Marte —

Si disi intru adevaru stralucita din doue punturi de vedere:

1. Cà-ce e diu'a nascerei Inaltiatului nostru Imperatu si Mare-Principe alu Transilvaniei: Franciscu Josefu I, alu acelui mare si bunu parente, dela care natiunea romana amesuratu dereptatiei si meriteloru facute pentru tronu si patria fù fortunatu a gustá mai multe benefaceri parentiesci. —

Fù fortunatu dicu — in specie acestu districtu mai multe benefaceri ale cararu frupte astadi le gusta fiji acestui districtu —

Si ore nu asta bunetate a nobilelui lui sufletu fù si e cans'a de acésta sacra palestra a muselorn se puse sub unu scutu sub una protectiune pre catu de potente pre atat'a si de maranemosa a Maiestatei Sale Inaltiatului n. Imperatu si Mare Principe Franciscu Josefu I.? —

Déca bravii Romani ali districtului acestuia nu voru intardiá a eternisá óresi cumu (asia dicundu) acestu institutu natiunale, voru sci d'insii se eternisieze si acestu Augustu nume: Franciscu Josifu I.

Stralucita disi e diu'a acést'a de 4. Octombre 1863.

Digitized by Google

2. Pentru ca, candu potura se salute filii lui Marte unu institutu atatu de salutariu — a carui deschidere adi se célebréza? —

Si deca este asia de mare — asiá de stralucita dio'a acést'a, mare va fi si bucuri'a cu carea sumu convinsi, cá o intempena totu natiulu romanu si cu atatu mai tare filii districtului Naseudu —

De este bucuria este si fericire. —

Er deca adi se semte ceneva fericitu, — de semte ceneva in pieptusi batendu anim'a de bucuria, asta tote le voru semti cu multu mai tare respectivii Profesori, cari voru fi fortunati mai antaniu a pasi preste pragurele noului institutu si a indulci mai antaniu cu nectariulu museloru fraged'a nostra junime.

Bucuri'a le va fi mare — fericirea le va fi mare — dara eheu! mari voru fi si greutatile ce voru jacé pre umerii loru deca voru voli intru adeveru se corespundia intru curatimea sufletului loru — chiamarei sale celei inalte —

Greu e omului a se desvetiá pre sene si numai de una datena rea-neplacuta; — mai greu si numai pre unulu alu aduce la calea adeverului —

Ce se dici apoi de bietulu Profesoriu, care are mai antaniu si mai antaniu a se desbraca pre sene de unele, ca-ce nece unu omu nu e asiá de santu catu se nu aiba de smulsu din graden'a vietiei sale si negina?

Care are de a aduce-nu pre unulu ci dieci si cu tempu sute cu facultati totu atatu de diverse catu de diverse sunt individii — la calea adeverului —

Care are de a desdá in stadiulu desvoltarei copililoru, a cunosce modulu cugetarei fia-carui si de aci apoi a luá armele, ale preparà pentru a loru perfectionare. —

Nu liusioru e adeseori una ambiare neteda chiaru si cu omeni bene crescuti, ce se dici apoi de prunci alu caroru semtiu adese ori e atatu de delicatu, catu una vorba ne la tempulu seu pronunciata si fora circumspectiune pote se-lu desguste de tote; éra unu cuventu parentiescu seli dè curagiu nespusu spre scientia si éca aci se lucra despre a lui fericire temporaria eterna. —

A loru santa detoria este: se destepte intru insii inaltulu semtiu religiosu alu pietatiei si moralisatiei, fora de care totu cultur'a nu are nece una basa solida. —

Acésta se le fia juniloru angerulu pazitoriu in tote valurele acestei lumi trecutorie, — se pazesca sant'a nóstra credentia nepatata, ca-ce numai asiá demni de numele celu portamu cá crestini — asiá voru fi adeverati urmatori ali parentiloru si strabuniloru nostri. —

Si atunce pre cumu individii — familie si corporatiuni — natiuni si intregulu genu umanu — condusu de unu atare semtiu, — asia si poporulu nostru va fi intru adeveru fericitu. —

D'insii au se desvolte cu unu farmecu semtiulu recunoscientiei-nobilitatiei si omenitatiei

Se perfectiuneze semtiulu natiunalitatiei inca din crudutiele teneretie asiá, catu elu se nu scia — in tempu de adeverata necesitate — facia cu benele natiunei — cá si unu Mucius Scevola, se nu scie dicu de focu si de apa, se pota dice cu S. Paulu, ca tote le sufere pentru natiune patri'a si omenime.

Se le calce trufasi'a superbia si spurcatulu egoismu, la care dela natura suntemu inchinati cu cat unde nu e umilitate, intielegu cea adeverata, nu e nece adeverata vertute, ci totulu numai si numai egoismu. —

Se-li faca un alnat nou — se le prepareze asiá, dicundu unu ceru nou si unu pamentu nou — din care apoi se esa fructe inmilite. —

Se le punia de via imitatiune geniele celu stralucite ale strabuniloru nostri la cari candu te uiti, pre catu de una parte te incanti, pre atat'a de alta parte te impli de intristare vediendu catu de departe stamu noi stranepotii de cultur'a strabuniloru nostri. Ei si cate genie nu se au immormentatu din poporulu nostru in tempurele trecute. — Macaru de nu se ara immormentá acum'a — si de aci inainte. —

In scurtu ali face pre eli, totu atatia cetatieni buni, in imperati'a ceresca si in cea pamentesca — ali face placuti si lui Domnedieu si omeniloru — dicu nu e gluma nece lucru de tote dilele. —

Dara „verba multa saracia". — Ce se mai infiru io dificultatile cu cari are a se luptá unu profesoriu, ca-ce deca va fi debile la angeru, liusioru ci voliu poté causá desgustare seau totu seracia, — inca inaiate pote de a fi gustatu ceva din pocalulu statului seu. —

Inse unu sufletu nobile la tóte aste nu se va speriá de locu. — Elu-si va aduce amente ca calea vertutiei totu deun'a fù si este strimta si pucini sunt cari o calca. — Elu scie cà omulu atat'a duce dincolo de mormentu, catu face bene altor'a aci pre asta lume. — Scie inca si urmá destinarea

Digitized by Google

cerului ei a lucrá amesuratu scopului seu finale si nu a dormi.

Alu lui sufletu atunci va fi lenistitu, candu va vedé ostenelele sale incununate de fructe si tote greutatile le va considerá cá nemic'a facia cu benele junimei si natiunei. —

Scivoru ca natiunea cere dela eli inca ceva si mai multu. — Eli voru avé a se sili nu numai se inavutiesca tenerimea romana cu scientie, ce si publiculu si posteritatea cu tempu cu opuri frumose amesuratu facultatiloru date dela creatoriulu — si la ast'a se voru semti oresi cumu si obligati, ca-ce deca nu voru face acelia, cari sunt chiamati si se ocupa in specie cu atare lucru — cumu voru poté face acelia pre cari nece tempulu, nece impregiurarile nu-lu liérta la asiá ceva? — Era publiculu romanu si in specie filii acestui Districtu dóra nu se voru aretá indiferenti facia cu lucrurele loru. —

Voru premerge — mai incolo — junimei cu pietatea, moralitatea sinceritatea animei, nobilitatea semtimenteloru — cu focului pentru natiune si patria, cu zelulu si arderea spre scientie cá se pota face amesuratu facultatiloru individuali din junime totu atatia cá si dinsii si de se va poté inca si mai multu.

Voru sci prin sudorea fecei loru se faca, cá renumele scóleloru dela Naseudu nece de catu se stagneze, se nu dicu scadia — cá-ce „qui non proficit deficit“ ci se orésca din di in di totu mai tare. —

Voru sci trage atentiunea fundatoriloru a caror'a singura manganiare e, cá: vegliandu cu ochi de argu preste scólele districtului acestuia — si ingriginduse de tote lipsele loru si ale invetiatoriloru loru, ele se inflorésca spre benele natiunei romane, patriei si imperatiei si spre onorea fililoru acestui districtu romanu.

La ast'a se voru eluptá invetiatorii resoluti, cari ne bagandu in sema ori si ce despretiuire — venia d'ine'a ori si de unde va veni — uniculu scopu se le fia „Marirea natiunei romane prin cultivarea junimei romane“ si atunce cu anima deschisa voru sci dá sema inaintea cerului de oile siesi increedentiate. (va urma.)

Din noptile lui Jungu.

Nóptea a nou'a:

Mangaierea (Stantia 2).

Fatis contraria fata rependens.
Virg.

. . . . . .

A mortii négr'a nópte, nacasulu, verst'a, grigea,
Profund'a suparare, ce sbóra 'n giorulu mieu,
S'a inimimi taiate, de ce avea scumpu in lume,
A si inceputu a stinge din pieptu'mi santulu focu;
Imi vei mai dá tu nópte! a tá insufletire? —
Mai fiimi gratiósa! apoi dormi viersulu mieu,
Pan' o se te destepte prin arcui'i Rafaila,
C'a colo, unde nóptea si mórtea a peritu,
Durerea, verst'a, grijea si culp'a nu esista,
Se canti eterne imne in armonii ceresci
Ce suna, multu mai dulce, ma'n tonulu celu de basa,
(Ach! inim'a'mi prespune) asemenea cu-alu teu!
De cumu-va ti-a datu mos'a cerésca desfatare,
Sublime-eschisatóre de alte bucurii?
Atunci ascultai glasulu, ce'ti striga: o Lorentio!*)
Precumpanesce'lu bine, s'apoi se te esprimi,
De ai vr'unu dreptu de fal'a, ce'o are — invingatoriulu,
Eu credu, ca-acea parere desiarta o vei lasá.
Ear' déca trasu la-o parte, de órb'a ratacire,
Cu buna consciintia ai mai zimbí superbu,
Atunci si eu cu dreptulu, ti'asi dá compatimire.
Bolnavulu si chiamá doftoru, se'i dè unu ajutoriu;
Crescundu'i inse ból'a, elu cade in delire.
In catu si'in ór'a mortii, aprópe de mormentu,
Mai crede si viséza, ca s'afla fórte bine;
Candu celu ce'si simte ból'a, è mai cá si scapatu. —
De perdemu prin dedare rusinea cea firésca,
De cade consciinti'a prin repetitu disgustu,
Si'n urma de se incumba pecatulu in viétia,
Atunci blastemulu trage blastemile cu mii;
Atunci cá semnu in fruute, purtamu noi négr'a culpa.
Precumu isi pórta — arabulu colórea cea de corbu,
Atunci dicemu adio! simtiriloru si pacii. —

(Traductiune), Din Poesiile netiparite ale repausatului Poetu Andreiu Muresianu.

---

*) Suptu asta figura de omu intielege Poetulu Jungu pe totalitatea ómeniloru simtiuali si unilaterali precumu si pre interesatii amici ai pamentului, cari cu greu se deslipescu de acel'a. —

Redactoru respundietoru
Iacobu Muresianu.

Editiunea: in tipografi'a lui
Ioanne Götti.

Digitized by Google

Foaia

pentru

Minte, Anima si Literatura.

№ 2. 8. Aprilie. 1864.

Sinodu pp in Blasiu.*)

PROTOCOLULU sinodului protopopescu alu celoru doua Tracturi Protopopesci alu Blasiului, si alu Bieî tienutu in 7. si 8. Martiu st. n. ori 24. si 25 Fauru. st. v. 1864, cu Parochii tractuali, si alesii Comuneloru basericescî din ambe Tracturile predise, sub presiederea Pré-Onoratului Domnu Ioane Fekete (Negrutiu) Canonicu Cancelariu Metropolitanu, Protopopu actuale alu Tractului Blasiului, si totu o data administratorelui protopopescu alu Tractului Biei.

In tempulu prefiptu aflandose de facie chiamatii, au compusu din mediuloculu seu un'a Deputatiune de 8. individi, adeca 4 Preoti, si 4 miseni, menita spre a invitá pre Pré On. D. Presiedinte Joane Feclete Negrutiu la Sinodu, care urmandu invitatiunei, si aretanduse in sal'a adunantiei fù primitu cu unu „se traiésca" sgomotosu; dupa ce tóta adunanti'a cantandu „Imperate Ceresca" a invocatu spiritulu santu intru adjutoriu, in data acelasi P. O. Domnu cá Presiedinte a deschisu Siedinti'a cu un'a cuventare, in carea dupa un'a reprivire scurta preste sórtea trista, ce apasá mai inainte pe Romanii, candu si cá natiune, si cá Confesiune erau numai suferiti, intorcunduse la starea presenta mai favoritoria la carea au ajunsu Romanii din pré-inalt'a bonetate a Majestatei Sale Pre-bunului nostru Imperatu, care s'a induratu nu numai din parte-si a ne reconósce nationalitatea si Confesiunile de independente si egali indereptatite cu celelalte din Patria si cá atari autenome in negotiale suale; dara prin Propusetiune regia a pretinsu cá acelea se le reconosca si Diet'a Transilvaniei, — aesplicatu adunantiei Sinodali cu tota caldur'a datorinti'a de pietate, si aderintia, si de multiamita facie cu Majestatea S'a Imperatulu, la ce adunanti'a Sinodala a si responsu cu unu unanimu „se traiésca Maiestatea S'a" dup'a aceea cu privire la bon'a stare spirituala si materiala a Clerului tractuale, si a credentiosiloru preste totu a aretatu cu tota evidenti'a lips'a tienerei Sinodeloru tractuali in totu anulu, si acést'a pre basea prassei Basericei primeve usitate si in Archi - Dieces'a Alba - Juliense pana in tempurile mai noue cu tóta scumpetatea spre scopulu sublimu indegetatu, adeca spre a invigila asupr'a moravuriloru, si a inaintarei binelui comunu basericescu, si scolasticu preste totu, si asupra administratiunei economice a averiloru si a bunuriloru Basericeloru, si ale scoleloru Comunali din Tractu, si cu privire la acestea ramuri de administratiune amesuratu lipseloru temporali, si locali a aduce statute corespondietorie.

Mai incolo in decursulu vorbirei a aratatu cu chiaretate, si competinti'a comuneloru basericescî de a fi representate in Sinodulu tractuale prin alesii sui, din cause: cà ele concurgu la sustienerea Basericeloru si a Scóleloru comunali, la platirea Preutiloru, si a Dascaliloru, precumu si la administratiunea economica a averiloru basericescî, si scolastice.

Dup' aceea in poterea conoscentieloru practice, ce le posiede a esauriatu cu multa esactitate scopulu Sinodeloru tractuali specificandu obieptele, cari amesuratu naturei lucrului vinu a se pertraptá in aceleasi, si cá atari a si insiratu urmatoriale:

A) Asiedierea Constitutionale a Oficialiloru Sinodali „ad hoc" adeca a notariului, si a vicenotariului sinodale, si alegerea oficialiloru basericescî tractuali, adec'a a notariului, a celoru siese assessori, si a Fiscului tractuale.

*) Pentruca ecsemplele atragu si tocma, pentrucá alte tracte se faca asemene, publicamu intregu protocolulu. — (Vedi si Gazeta Nr. 26.) R.

Digitized by Google

B) Consulatiunea despre starea morala a credentiosiloru din Tractu, si pertraptarea despre mediulócele, cu cari se póta sustiené moralitatea incatu aceea nu e decadinta, ori s'aru poté vindecá incatu a scadiutu din starea cuvenita. —

C) Consultatiunea despre Beserici, si celea ce se tienu de densele, si a nume:

1. Despre starea Baserecei in Edificia, si despre apertinentiele ei in catu acelea corespondu, ori nu numerului credentiosiloru respectivi, Spiritului evului, si cerintieloru cuvenintiei preste totu.

2. Despre starea materiala a Baserecilor tractuali inaintata, ori decadiuta, si despre causele, ce concurgu spre un'a, ori alt'a.

3. Despre modulu, si mediulócele, cari aru fi de lipsa spre conservarea starei bune, ori emendarea celei rele, — de esemplu prin castigarea isvoreloru de venitu in careva dintre modurele indegitate in Cercularialu metropolitanu de sub $^{28}/_{16}$ Decbr. 1862, si in Cercularia metropolitanu din 11. Decbr. st. n. 1863 Nr. 904.

D) Consultarea despre starea materiala a Preutimei tractuali; si despre mediulócele, prin cari s'ar potè imbonetati aceea stare misera si cu totulu demna de compatimire.

Accentuandu mai de parte cu tota poterea cuventului momentuositatea spirituala, si materiala a Instructiunei tenerimei, si deaci deducundu cu un'a consecintia naturala necessitatea scóleloru poporali cá a unui mediloc conducuteriu spre bona starea spirituala, si materiala a credentiesiloru tractuali ai Patriei si ai natiunei intregi; a numeratu mai departe intre obieptele Sinódeloru tractuali preste totu, si acestui de facie inspecie.

A) Perscrutarea starei spirituali, si materiali a scoleloru poporali de preste totu Tractulu, si anume spre a se vedé déca acést'a corespunde dorintieloru juste, ori ba? —

B) Calile, pre cari s'ar' poté ajutorá starea scóleloru comunali, in catu aceea nu corespunde dorintieloru juste, si anume.

1. Modurile, si calile, pre cari s'aru poté castiga mediulócele recerute spre sustienerea in stare bona a scóleloru comunali, si aceloru de lipsa in ele.

2. Modurile, si calile, pre cari s'aru poté provedé Docentii comunali cu plati mai corespondietorie pusetiunei loru, si cumu li s'aru poté aceleasi asemná, si admanuá fora de apasarea preste mesura a credentiosiloru, si dupa un'a modalitate, dupa carea Docentii se nu devina in atacuri, si neplaceri cu credentiosii, pentru cá se nu se conturbe relatiunea paciuita, ce e de lipsa intre Docenti, si credentiosi.

3. Calile, pre cari s'aru poté aduce Parentii mai cu efeptu cá se si dé copii la Scola.

4. Modurile, si Calile, pre cari s'aru face posibile percetarea scolei Comunali si celoru orfani meseri, cari nu potu corespunde nece de catu datorintieloru facie cu scol'a comunala, si cu Docentele.

C) In urma, de orace decisiunile Sinodali cu privire la diveraale Obiepte potescu individi executori, seau Oficiali, Presiedintele a amentitu mai de partei cá obieptu de pertraptare alu Sinodului Tractuale: si pertraptarea despre individii cari dupa impregiurari sunt a se insarcinà cu esecutarea acestoru decisiuni, seau in scurtu despre: oficiali baserecesci si sengurateceloru comune, despre datorintiele loru, si despre remuneratiunile ce li s'aru poté oferí pentru ostenele.

Cari tote premitiendale, si promitiendu, cumca de ar' mai descoperi ceneva nesce lipse, a caroru vindecare ar' cadé in sfer'a competintiei Sinodului tractuale, aceloa inca se voru admite sub pertraptare; Presiedintele a dechiaratu adunanti'a Sinodale de deschisa. —

Dupa ce s'a dechiaratu adunanti'a de deschisa sculandose D. Parochu din Sancelu Zaharie Brana intr' un'a vorbire amesurata solemnitatiei a multumitu Preonoratului D. Ioane Fekete Negrutiu, Canonicelu cancelariu metropolitanu, si Protopopului actuale alu Tractului Blasiului si administratorelui tractului Biei, cà conduse de zelulu, si plecarea spre benele comunu baserecescu, si nationale abia sesindu de la ocupatiunile seriose ale Senatului imperiale, prelenga tote ocupatiunile de Canonicu Cancelariu si Secretariu metropolitanu n'a intrelasatu ale dá ocasiune de a se adunà in Sinodu cá sesi descopere lipsele, si greutatile, cá asia acelea in catu aterna de la densii prin consultarea comuna se le mai delature, éna in catu acelea pretindu un'a vindecare mai de susu cu oftari comune se se intórca la locurile competente, cá sesi esopereze prin mediulocirea, si respective prin lucrarea, si conlucrarea acelor'a possibil'a vindecare, si reflectandu la passagiulu vorbirei Preonoratului D. Presiedinte, unde acelasi accentuaza necessitatea Sinodeloru tractuali consonandu in prin-

Digitized by Google

ciplu, si in argumente a provocatu cá pentru momentositatea acestui obieptu, tota adunanti'a scolandose, si recunoscundu necesitatea Sinodeloru tractuali se róga presidiulu, cá se enuncie cá unu conclusu esitu din dorinti'a comuna a Sinodului postulatulu, si respective indatorirea de e se tiené Sinodu tractuale in totu anulu, si anumitu in lun'a lui Novembre ordinariu; si de cate ori voru cere impregiurarile, sau candu voru rogá 10 Preoti din Tractu pre Protopopulu in scrisu din cause fundate in modu estraordinariu; la totu casulu inse din'a adunarei Sinodului protopopescu o va defige respectivulu Protopopu tractuale. — Si mai de parte ca la acestu Sinodu se se infaciseze toti competentii fora amenare sub pedepsa de 5 fl. v. a. cari se se depona in fondulu deficientiloru. —

Presidiulu deferindu acestui postulatu momentosu, justu si unanimu a si enunciatu: cá de acumu inainte Sinódele tractuali se se tiena pe trecutu, si in modu ordenariu in totu anulu un'a data, si anumitu in lun'a lui Novembrie, éra estraordenariu de cate ori aru cere impregiurarile, seau diece de in Parochii tractuali aru indereptá scrisorea catra Propopulu respectivu spre scopulu acest'a. — Si cá la atari Sinode au a se infaciesiá netrecutu toti competentii sub globa de 5 fl. v. a. Acesta finindose,

1. Presiedintele propune la ordinea dilei alegerea notariului, si a Vicenotariului „ad hoc" lasandu adunantiei in voila libera, déca voiasce ai alege prin aclamatiune, ori cu voturi secrete.

La acést'a propunere sculandose On. D. Parochu alu Sancelului Zaharie Branu, si propunendu din partesi pre Clarissimulu D. Dr. Bobu de notariu Sinodului „ad hoc" adunanti'a l'a si alesu cu aclamatiune cá pre unulu, carele in absenti'a Prea On. D. Canonicu Cancelariu, metropolitanu si Protopopu actuale alu tractului Blasiului Ioane Fekete Negrutiu a conclusu cu exactitate, si multiumirea comuna negotiale Tractului protopopescu alu Blasiului-luisi incredentiate; éra de vice-notariu erasi „ad hoc" a alesu pre M. O. Domnu Parochu din Türiu Georgiu Dragia — care resemnandu de acestu Oficiu cu invoirea adunantiei unanima s'a alesu O. D. Parocu alu Sancelului Zaharie Branu. —

Finindose in acestu modu actulu alegerei Oficialiloru Sinodali „ad hoc",

2. Presiedintele propune la ordinea dilei consultationea despre starea morale a credentiosiloru tractuali preste totu si pertraptarea despre mediulócele, cari aceea o ar' poté sustiené, si respective conformá cerintieloru.

Cu privire la acést'a propunere din descoperirile si din plansorile mai multoru Domni Parochi aflandose, cumca in poporulu credentiosu prin vitregi'a tempului au strabatutu mai multe defepte morali, dupa consultari, si desbateri seriose la propunerea Onoratului D. Parocu din Sancelu Z. Branu seau decisu urmatoriale:

a) Preotii respectivi caror'a li e incredentiata ingrigirea sufletesca a poporeniloru din sengoratecele comune basericesci conformu mandateloru dumnedieesci din santele scripturi (la Mat. 28, 19.) si ordenatiuniloru Basereçesci (can. Ap. 55, sin. VI can. 19.) se tiena Predici, si eshortatiuni in tote Dumineçile, si Serbatorile. —

b) Pre celi ce in trei Dumineci dupa olalta fora causa cuviósa nu aru veni la S. Basereca, Parocului mai antaiu-i va dojeni parintiesce, si cu spiritulu blandétieloru provocandu-i spre implinirea datoriei crestinesci; si de cumva acést'a n'ar' avé efeptulu doritu, aceli nepasatori, si rei crescini trasi la judecat'a saboruluí basereçescu comunale se vora pedepsi dupa impregiurari in bani pe sém'a Basereçei, si decumva nece asia s'aru indreptá, ori aru opune chiaru resistintia malitiosa cu atare ocasiune, atunci cadu sub censur'a basereçésca, in urm'a carei'a li se voru denegá solemnitatile, si ceremoniile basereçescí, de exemplu: visitarea caseloru loru din partea Parocului cu crucea pre la Botezulu Domnului, li se voru denegá, unde mai sunt in datina, Pascile; si in specie cu privire la ceremonii: la ingropatiunile acelor'a Parocului va merge numai cu Patrafirulu: nece li se voru tiené cantari cu versu inaltu, nece predice, si Nertatiuni; si in urma cá se fia lipsiti si de mangaierea din urma, de carea n'au fostu demni, nu li se va coti nece deslegarea, pana candu nu li se va mediloci concesiune la acelea de la locurile mai inalte basereçesci.

c) Asemenea va fi a se trata si cu cei ce injura de cele sante, cu betivii, despre cari S. Ap. Pavelu dice: ca nu voru intrá intre imperati'a Ceriului: precumu si cu cei ce traiescu in nelegiuire. Pre toti cari sunt de acesti'a Parocului-i va dogeni parintiesce, si decum-va nu voru ascultá, i-va trage la judecat'a Saboruluí comunale basereçescu, care mai antaiu i-va pedepsi in bani pre sém'a beserecei

Digitized by Google

cu sume amesurate crimeloru, si cerbicosiei, éra, carii atarei judecati nu s'aru supune, ori aru mai continuá a mai petrece in foradelegi, acei'a pre lenga acea cà voru fi considerati de pagani, si vamesi, si cá atari voru fi lipsiti dupa impregiurari de bunatatile sufletesci ale Basericei; se voru dá si pre man'a deregatoriei deinafora, cá amesuratu rentatei sale pentru cá se nu dé esemplu reu si altor'a, se se pedepsésca, si constringa si cu forti'a la plenirea datorintieloru sale crescinesci. (Va urma.)

Siedinti'a comitetului asociatiunei romane din 12. Aprile a. c.

Su Presidiulu ordinariu erá de facia: D. Cons. Iac. Bolog'a, D. Cons. Petru Manu, D. Cons. Dr. Pavelu Vasiciu, D. Protosinchelu N. Pope'a si D. Dr. Ioane Nemesiu; apoi Secr. II. Ioane V. Russu, D. Cont. Ales. Baehu si D. Archiv. Vis. Romanu.

S'a cetitu si rectificatu protocolulu Sied. tr.

§. 21. Mai antaiu s'a presentatu starea Cassei Assoc. pre tempulu acestei siedintie; din care, se vede, cumca Cass'a Assoc. are in proprietatea: a) in obligatiuni publice, ad. urbariali, natiunali si dela imprumutulu Statului in valóre nominale sum'a de 4920 f.; b) in asemnatiuni de a le bancei ipotecarie 13,500 f.; c) in obligatiuni private 1100 f.; d) in bani gat'a, adeca: 7 galbini — 39 f. 78 cr. v. a.; in argintu 104 f. 45 cr.; in BN. 756 f. 51 cr. ad. 900 f. 74 cr.; prin urmare summ'a totala face: 20,420 f. 74 cr.

Ér erogatele se suie pana la asta siedintia la summ'a de 1494 f. 75 cr. v. a.

Se ia spre sciintia.

§. 22. Cu asta ocasiune Esc. S'a D. Presiedinte face propunerea, cá indata ce banii incursi la fondulu Assoc. in metalu, ad. in auru si arginto, se voru sui pana la summ'a de 100 f. v. a., sa se schimbe numai decatu si se se elloceze.

Concluss. Acésta propunere se primesce cà Concluss alu Comitetului, si DD. Casieriulu si Controlorulu sunt poftiti a urmá in sensulu acestui Concluss.

§. 23. Fiindca Comitetulu Associatiunei, observéza cu dórere, cumca tacsele anuali defipte prin §. 6 din statutele Assoc din partea membriloru ord. ai Associatiunei, nu incurgu regulatu, de si in ast'a privintia s'a facutu din partea Secretariatului Comitetului Assoc. pre calea jurnaleloru natiunale in repetite renduri, provocari, si in specie in N-rii 63. 1863 si 18. 1864 ai „Telegrafului Romanu", cá ad. fia-care membru ord. sa binevóiésca a responde la tempulu seu tacs'a anuala defipta: asiá Comitetulu, cu privire la acestu obiectu momentosu se afla motivatu a decide:

Cá Secretariatulu in reportulu seu anuale, se aduca la cunoscinti'a adunarei gen. viitóre acésta impregiurare, cá unu motivu temeinicu, pentru modificarea resp. amplificarea unoru §§-i din statutele Associatiunei, privitori la primirea membriloru ordi, nari ai Associatiunei.

§ 24. Tractéza despre obligatiunea de 300 f., daruita de D. Georgiu Viss'a din Zlatna, care citatu a se infacisia la pertractarea masei debitoriului Vasi Curesiu din Beiusiu provóca pre Associatiune, cá devenita proprietara a acelei obligatiuni, cá se ingrijésca pentru scoterea baniloru.

Comitetulu decide, cá se se dè plenipotentia advocatului din Oradea D. Ioane Gozmanu, cá se scóta acesti bani ai fondului, imputerinduse cass'a, a da afara obligatiunea cu actele relative la numitulu advocatu spre folosirea de lipsa cu acéstea.

§. 25. Secretariulu II. aduce la cunoscinti'a Comitetului, cumca densulu, amesuratu decisiunei aduse in siedinti'a Comitetului Assoc. tienuta in 1. Martiu a. c. §. 10, s'a pusu in relatiune cu unele librarii, anume; cu Librari'a lui „Bettelheim testvérek" din Aradu, careia, i-a si tramisu 25 esemplari din actele adunariloru gen. I, II si III in depositu spre vendiare cu pretiulu statoritu pre lenga subtragerea de 20 proc. la 100; ear la Librari'a lui Filtsch din Sabiiu totu pre lenga acelu próc. a depusu 10 esemplare din actele adunariloru gen. I, II si III. —

Totu deodata Secr. II mai adauge, ca s'a pusu in relatiune si cu librari'a lui Holosy Lajos din Oradea mare; insa fiindca din partea acestei librarii, pre lenga proc. de 25 la 100, se mai pretinde si portarea speseloru la espeditiunile facunde pre posta: asia numitulu secretariu nu a aflatu cu cale a se invoi la asemenea conditiuni, prin urmare, nici ca a potutu tramite esemplaria in depositu spre vendiare.

Comitetulu luandu spre sciintia pasii facuti din partea Secretariului II in privinti'a inlesnirei vendierei acteloru Asoc. conformu decisiunei sele din 1. Martiu a. c., totu de odata-i si incuvenintiéza.

§. 26. Totu in legatura cu acestea, Secretariatulu reportéza, cumca la cererea Dlui Prot. din Tord'a, Ioane Antonelli, i-a tramisu 10 esemplare din

Digitized by Google

actele adunariloru gen. I. II si III spre a le vinde pe la Domnii, cari voru voi a le posiede.

Se priimesce spre sciintia.

§. 27. Facundu-se propunere pentru unu Colectoriu in Blasiu, Comitetulu afla cu cale a denumí pre acestu Colectoru in multu stimat'a persóna a Revrsa. D. Canonicu si Secretariu Mitropolitanu Ioane Fekete, Negrutiu, si Secretariatulu Asociatiunei se insarcinéza ai tramite resp. decretu de denumire.

§. 28. Se reportéza despre sumele de bani incursi la fondulu Asoc. dela siedinti'a Comitetului tienuta in 1. Martiu a. c. pana la siedinti'a presente, care sume se voru publicá in nr. celu mai de aprópe alu Telegrafului romanu. — —

§. 29. Luandu-se in consideratiune, ca siedinti'a viitória a Comitetului, aru fi sa se tiena in 3. Maiu a. c. ad. chiaru atrei'a dí de Pasci: Comitetulu din estu motivu, cumu si in conglasuire cu otarirea adunarei generale din 1861, siedinti'a IV, afla cu cale a amaná asta siedintia pana in 10. Maiu dupa cal. nou a. c.

Cu acestea siedinti'a Comitetulu Asoc. se incheia pre la 11½ óre inainte de amiédi.

Br. de Siagun'a, m. p. Presiedinte.
Ioane V. Rusu, m. p. Secretariulu II.

Dupa „T. R."

Antica din an. 1103.

Din Comitatulu Solnoculoi interiore 10. Martiu 1864.

Cu ocasiunea unei calatorii intreprinse in luna trecuta in Cercolu Surduculoi in Satulu: Cristoltiulu mare visitandu baseric'a si scól'a amu devenitu in cunoscinti'a unei inscriptiuni vechie pre un'a din cele dóue campane asiediate in turnulu basericii, — una si anumitu cea mai mica campana (olopotu) e de una greutate ca de 60 ponti versata in form'a celora lalte campane de aceasta marime cu aceea deosebire, ca aceasta are o forma mai lunganetia si totdeodata mai masiva, decumu le vérsa acuma In virvulu, séu la capatin'a campanei intre dóue trasuri in latimea camu de 1 policariu si 6 linii se afla versatu si numerulu 1103. — Io din partemi impreuna cu acei prestimati antistiti ai comunei, carii m'au incunoscintiatu despre acésta, amu crédiutu, si credemu si astadi, ca acestu numeru coprinde in sine anulu, in care s'au versatu acésta campana. — Numerulu acesta e impartitu pe capatin'a campanei dreptu in patru spatiuri, in catu cifrele sunt asiediate crucisiu, eara intre numeri se afla scobite, seu taiate cu ceva instrumentu duru urmatórele cuvinte: CRESTOTEM OPRA. —

Anulu si inscriptiunea scobita leamu decopiatu de pre campana cu tóta fidelitatea, si acésta decopiare ó alaturesu aci, cá Onorata Redactiune de se póte se o tiparésca cu imitatione deplina. (Nu se potu.)

Ce insemnéza cuvintele „crestotem opra"? au se o deslege filologii, si scrutatorii scrisoriloru vechi,— pentru ca io nici in faci'a loculoi, nici dela respetivii domni preoti si protopopi la intrebarile facute, n'amu capatatu nici o deslucire — si anumitu dintre betranii satului inca nime nu miau sciutu spune óre fostau vreo familia cu nume de „Cristode, séu Opra, opreni", — decatu cu totii vreu a crede ca numirea comunei s'ar trage dela „Crestotem". — De almintrelea originea comunei se vede a fi tare vechia, si asia numitulu satulu betranu, au fostu mai de multu asiediatu in pregiurulu, si cu deosebire de asupra basericii de catra paduri pe unu plaiu latu, frumosu, dara acuma s'au formatu satulu nou dela baserica din diosu longa valea curgatóre, si beseric'a nóua inca se va face tocma in capetulu satului: din diosu longa vale, unde au se se faca mai multe case nóue. Crestote Opra dara au pututu fi: preotulu seu ori ce alta persona insemnata a comunii, care póte au cumperatu si castigatu campan'a acésta. —

E o norocire rara cumca pe la an. 184⁸/₉ insurgentii dela Sibou din vecinetate de 2 óre s'au indestulitu cu carale incarcate cu slanini din Cristoltiu, si póte tocma din acelu respeptu n'au confiscatu si clopotele din baserica spre a versa tunuri, precumu s'au despoiatu pe acela timpu alte baserici romanesci de clopotele sale. — Boereanu.

Cuventarea teologului absolutu J. Lazaru

tienuta cá respunsu la deschiderea Gimnasiului romanu Francisçu Josefianu in 4-lea Octombre in Nasaudu 1863. (Capetu din Nr. I.)

Ér' tu junime ca-ce catra tene me inderepti io acum'a — care de impreuna cu profesorii vostri pa-

Digitized by Google

siti mai antaiu preste pragurile acestui institutu nou — tu care dela natura porti in sinuti solidulu si seriosulu caracteriu, creditu dela strabunii nostri — reino iesce-ti, dicu io acum'a, acel'asi caracteriu seriosu, — acumu dicu la inceputu, cà-ce seriosa dara si placuta e calea carea ti se prepara. — Pasiesce acum'a si imbracisieza sciintiele, sugе nectariulu muscleloru cà-ce ti se largesce campulu spre desvoltarea mai mare a facultatiloru intielesuali. —

La a ta atentiune provocu io, candu ti voliu spune in catu se póte mai scurtu, cá acolo ti se va desfasiurá:

Religiunea carea nu va se sté — cu tempu — numai intru un'a simpla recitare a inchiatureloru credentiei — va desfasiurá dicu — cu tempu — principiale cele eterne ale crestinatatiei, care-si au fundamentulu seu in natur'a omenesca si numai atunce voru peri, candu va incetá si natur'a omenesca; — ve veti convinge, ca sant'a nostr'a relegiune e intru adeveru dumnedieesca si ast'a se va templá rationalmente, cà-ce cumu dice santulu Paulu apostolulu „credentia nostra trebue se fia rationabile". — Ea va dá voue armele cá se fiti gata ori si candu a refrange sofismele acelor'a, cari mai bucurosu asculta ori si ce alt'a numai de relegiune se nu audia nemica — cu tote cà deca-si va intrebá consciinti'a ca-i spune si oresi cumu-lu indemna, lu trage la acelea, cà-ce natur'a nu se pote negá pre sene, — veti esperiá cà in urm'a urmeloru ea este singur'a manganiare a sufletului nostru crestinu pana ce nu e inmormentatu in crasulu materialismu.

— Mai incolo veti avé ocasiune a invetiá maiestatic'a si de totu placut'a limba in care vorbira Regii, Tribunii si Cesarii Romani-strabunii nostri domnitorii odenecra ai lumei. —

Din clasicii strabuniloru (vorbescu de intregu gimnasiu) nostri veti admirá geniele cele estraordinarie, dare tatu de un'a data clasic'a seriositate fora duretia seau desgustare. — Veti cunosce cà de si nu avura ocasiune a fi fostu crestini, totusi adeverescu: cà in vechime nu fù pre sub sóre poporu asiá relegiosu — curatu la sufletu cá poporulu romanu inainte de cè incepuse a se face si eli imitatorii relelorù altor'a. — Si ce fù mai frumosu in vechime cá „dreptatea romana."

Apoi ce sublimitate de idee. —

Cu unu cuventu sciendu ceneva separá din ei acea ce caracteriulu s. nostre relegiuni nu sufere si nece ca pote suferi, veti soi suge impreuna cu generatiunile totororu secliloru si cu generatiunea nostra — generatiunea propasirei si a culturei, medu'a aceloru doctrine si invetiature, pre cari nu scia aliurea undeva aflaleveti. —

Dar' fia astea in scurtu dise: ca-ce spre laud'a loru sunt de lipsa nu minute ce dile intrege — de nu mai multu. — Eli se ve sierbesca de una gradena din carea in tota diua se pliviti flori si rose — sciendo evitá totu de un'a si negin'a. —

Deschidevisaru calea spre a cunósce armonios'a si avut'a limba a Olimpului; — despre folosulu, frumoseti'a si avuti'a limbei acesteia cu multu mai multe, veti fi auditu de catu se fia opu a mai infirá nu sciu, cate colende lunge. — In scurtu si veti ave ocasiune a gustá din a ei dulcetia. —

— Unu Romanu bunu si omu de omenia scie respectá tóte limbele fia culte fia necultе — póte invetia acele ce-i sunt de lipsa dupre statulu in care se afla — si de va poté numi p'asa si charu si tote limbele pamentului, nusi va uitá inse nece una data cà elu e Romanu; va sci ca-i e santa detoria si oblegatiunea dela natura — dela Domnedieu se-si iubesca limb'a sa mai pre susu de tote limbele pamentului, — se o cultiveze din respoteri, ca-ce a fi romanu si a nu sci limb'a dieu nu se cam siede, — Si mai alesu acum'a candu tempulu numai nu ne impenge de spate, candu devis'a e acum'a natiunea; candu care de care se intrece intru cultivarea limbei loru si a literaturei. — Si apoi una limba asia de dulce, asia de armoniosa cá care noi nu gasimu, care natu romanu o are póte urgisi! si lasá in primulu stadiu alu culturei sale? —

De bate in voi juniloru ardorea spre scientie — mai antaiu si mai antaiu de tote cauta se bata pentru cunoscerea deplena a limbei vóstre, a literaturei vostre.

Aci poteti cunosce nesulu celu frumosu de afinitate, care ne lega prin sange si limba cu poporale cele mai culte ale lumei: cu Galii, Italianii, Portugalii si Spaniolii.

Si ore si numai asia impregiurare nu pote se fia potentele motivu, care se ve misice cá din di in

Digitized by Google

di se inaintedu cu pasi gigantici in cultur'a limbei. —

Celui ce se va retrage dela acesta i asi dice cu poetulu: Celu ce nu urmézа, juru pre Domnedieu etc.

Ce se mai dicu apoi de cele alalte ramure ale cumu limb'a germana cu avut'ai literatura — despre sciintiele matematice, cari agerescu si inaltia mentea omenenesca atata de tare, — si cari aduce atatea folose omenimei?

Ce despre scientiele naturali, ale caroru folose sunt atatu de mari pentru omeni — usiurésa conditiunea vietiei omenesci atatu de tare, si se aduce la acea admirabile spresiune: Mare esti domne si mari sunt lucrurele tale".

Ce despre primele scientie filosofice si istoria universale si a patriei, fara de care omulu e straiu pre acestu pamentu si cu care cá cu una magistra a vietiei — incepu a trai dela primulu omu cu toti secli pana in presente. —

Dara ce se ve mai indeprendu pre voi junime chiaru acum'a in vertutea patriei ca-ce veti avé norocu si parte si de acea; — ce se mai molestezu io onoratulu publicu — pentru voi, cu enumerarea folosului ce veti trage din obiectele ce vi se voru propune voue — in Gimnasiu, — esperienti'a ve va invetiá mai bene amata junime! Si déca proni'a domnedieesca vruse acelá, cá se guste si corpulu profesorale impreuna cu voi junime amata, — din cruntele sudori ale stramosiloru nostri, se fia ore eli si voi ingrati catra acelia? De parte se fia; — de bate in eli si voi focului anteiu catra vertuti si scientie — focului natiunale — bateva in voi si eli si semtiulu de recunoscientia catra benefacutori. — Fi-vora eli impreuna cu voi aduncu multiumitori

a) Maiestatei Sale inaltiatului nostru imperatu si M. Principe Francisc Josefu I. potentele protectoriu alu acestui institutu; — alu lui nobile semtiu de dereptate, ale lui bunetie eli le voru sci eternisá in anemele junimei presenti si venitorie, ca-ce amorea catra dereptate si bunetatea parentiesca a anemei lui ne face se gustamu fructele ostenelelor — ale stramosiloru nostri. —

b) Veti sci multiumi venerandeloru umbre ale stramosiloru nostri. — Nu veti ulitá, cá pre candu junii celi cá bradii — si versá sangele pre latele campanie ale Europei, pentru tronu si dereptate sisi cluptá vertutea bolica straduna, batranii si mosii loru adunau acesa granuntiulu de mustaru, care adi cresce acuma in arbure maristoru si care va cresce cu tempu in arbure si mai mare, in care se vora poté aduná paserile patriei nostre si alte scutentia. —

Nu va trece di, in care se nu dica impreuna cu voi: „Pomenesce-ti Domne, candu voru veni intru imperati'a ta". Era preste mormentele loru veti dice unu: „Repausati in pace venerande umbre, cà-ce resplatirea vostra mare este in ceruri".

Ce folosu inse de avuti'a eredita dela parenti, deca filii nu o scin aperá — pastrá, ce consuma —? Ast'a se templá si cu bunurele nostre, deca generatiunea presente nu are fi lapedatu egoismulu si redicanduse mai pre susu de sene n'aru fi destinatu propria sa avere museloru.

c) Acestei generatiuni presenti nume va fi viu cá si memori'a loru in aintea posteritatiei. —

d) Cine nu scie catu de grele fura tempurele in cari se castigara acele, cata truda causase si causesa si acuma pastrarea loru! Si cari fura aceli resolviti anteluptatori? Modesti'a loru e cu multu mai cunoscuta, de catu se fia opu de esprimere. —

Voi junime impreuna cu eli ve veti sci aretá recunoscutori. — Si deca este vre unu pecatu mare pre sub sóre, — mare aru fi dicu acel'a, candu ceneva se are aretá nemultiumitoriu acestoru omeni cu curagiu cá si unu Scevola. —

Deca recunoscutori'a posteritate ve va redicá monumente vie, — dé ca numele vostre voru fi scrise cu litere de auru in analele acestui gimnasiu districtualu — in analele patriei si natiunei romane, — eli voru sci sedi in animele junimei monumente vie, pre cari nece tempulu nece ori si ce fortuna nu le voru consumá. Spune voru impreuna cu voi acest'a fiiloru vostri si filii vostri fililoru din generatiune in generatiune, din neamu in neamu — pana va stá dulcea nostra natiune. — Veti sci multiumi impreuna cu eli.

e) Si venerandeloru capete carunte cari nu intardiara adi a deschide solenne acestu institutu: —

Er pre Voi (Profesorii) i veti sci vor junime amata primi in midiloculu vostru, in care eli totu de un'a se voru semti fericiti — nu cá pre nesce omeni de cari se mai temurati si se ve impleti de

Digitized by Google

frica la presenti'a loru, ci-li primiti cá pre nesce benevolitori buni, cari voru sci a fi si blandi cu voi, dara si rigorosi — pre cumu cere dereptatea. — Imbratisiati-li cu amore parentiesca. Spunetile, cá si morbosulu medicului — tote dorerile vostre sufletesci- si eli aplicandu medicina le voru sci alená. — A loru presentia se ve implea de bucuria si reverentia, si a vóstra-li va implé de manganiare; er' pucin'a loru absentia de intre voi se sierbésca numai de unu nutrimentu mai mare filiescei vóstre amori catra eli.

Ér' tu cerescule parente in genunchi plecati ti se roga adi sierbulu umilitu, intendeti man'a indurariloru tale asupra institutului acestuia, fa, cá amórea parentiesca, filiesca si de scientia se lege animele invetiatoriloru acestui institutu cu ale junimei cá pasindu in cultura cu pasi giganteci spre **inaltiarea natiunii nostre**, si a patriei, se maresca posteritatea numele acestui nou institutu **Francisc u Josefianu**.

Angerulu Dlui se liè sub scutulu seu acésta vinia nova sedita a Domnului, junime tenera — cá fora de patimi se infloresca din di in di totu mai tare. —

Er' acumu diceveti impreuna cu eli se

a) viese indelungatu M. S. C. R. si ap. Imp. M. Principe si Protectoriu alu Gimn. Francisc u Josefinu!

b) marite fia umbrele stramosiloru nostri! —

c) se viese generatiunea presente a acestui districtu, luptatorii si portatorii de grige ai bunuriloru nostre!

d) se viese canuntele capete, cari adi nu intardiara a deschide acestu institutu!

e) se infloresca junimea acestui institutu, bucuri'a si manganiarea toturoru! —

Se viese si infloresca!

Din noptile lui Jungu.

(Urmare din Nrulu I.)

Dupa 3 stantie . . . .

„Si voi'a confesata cadiú sub strinsu blastemu?"
Dar'; si ea ne-aduce vesmentulu celu de mórte
Si ea ne-anuncia mórtea, cá fiorea pe momentu.
Precumu deprada forii tesaurele ascunse,
Asiá pradamu noi crip't'a, spre trecare de timpe,
Chiamamu din somnu eroulu din pulberea terestre.
Se vina susu pe siena, spre a ne recrea;
Ér' noi siediendu acolo, cá dieii cei mai trufasi,
Notamu cá pintre valuri, de nemurire-umbriti,
In nobilile lacrimi, ce varsa-aci sermanii,
Pre cari numai spre mórte o mana i'a nascutu;
Sfirsitulu loru elu plangemu, cá se unitamu d'alu nostru!

Cei pomp'a vietiei nóstre, cu tóte-a ei mariri,
Mai multu cá-o mostenire florinte, ce primiramu?
Ca-ci macrulu nostru agru s'a imbunatatitu
In crescerea cea grasa, de secaturi desierte,
Prin pulberea de prietini, ce'n sene a primitu.
O scumpa indreptare! Cá si alti vermi intocma
Serbamu si noi ospetiulu din morti cu desfatari;
De ce-amblamu pe pitióre, ear' nu teriti cá densii,
Orbiti de slabitiunea comuna, ce-o avemu,
Orbiti de-alu esistintiei sfersitu, ce sta aprópe?

Acestea sunt, Lorenti'o, maririle lumesci!
Si ce è insasi lumea? a ta lume? o grópa!
Nu'i pulbere in lume, ce viatia n'aru fi avutu?
Aratrulu, cá si sap'a prefacu in prafu strabunii,
Din huma omenésca è panea cea de di.
A globului surfaçia concava, tremuranda
Acopere boltita, pe pronci in somnulu loru
Din cau'a devastarei tienemu orbiti serbare,
Si pe cetati tortite saltésa jocatori.
Candu sórele absórbe din corpuri umedieala,
Unu ventu imprascie'n spatiuri totu colbulu celu secatu
Pamentu'si reiea partea, ce ne impromutase
Er' sufletulu se 'naltia in sboru p' aripi de focu.
Asia din remasiti'a fiintiei resolute
Cu — incetulu se desface strainulu elementu.
Si pana unde ajunge natur'a, se latiesce:
A ómeniloru mórte se afla preste totu,
Nu inse chiaru si 'n cugetu de omu, din asta lume.

De A. Muresianu

(Va urma.)

Redactoru respundietoru
Iacobu Muresianu.

Editiunea: in tipografi'a lui
Ioanne Gött.

Digitized by Google

Foaia

pentru

Minte, Anima si Literatura.

№ 3. 11. Aprilie. 1864.

Sinodu pp. in Blasiu.

(Continarea in Nrulu trecutu.)

d) Cá credentiosii preste totu, si in specie tenerimea se se constringa a merge la Sant'a Basereca si la Vecernie.

e) Pentrucá dupa potentia se se taie calea stricarei moraluriloru, Curatorele primariu deinpreuna cu ceilalti e indatoratu a priveghiá strinsu, cá crismele in tempulu S. Liturgie se fia totu deaun'a inchise,

f) Cá credentiosii in serbatori legate si in Dumineci se se abstiena strinsu, si sub ori si ce conditiune de ori si ce lucru tienutoriu de economi'a domestica, ori rurale.

g) Cá vietuirea in nelegiuire se se stérga mai curendu si mai cu efeptu, curatorele primariu din preuna cu ceialalti curatori indata dupa publicarea acestoru statute voru lucra, cá decisiunea cu privire la cei de sub litera c. a acestui punctu numai decatù sese esecuteze.

3. Presiedintele propune la ordinea dilei, cá spre a poté avé Protopopulu in evidentia totu de un'a starea poporului, parochii sei faca relatiune oficiosa la capetulu fiacarei diumetate de anu.

Acést'a propunere Adunantia primindu-o cu modificatiunea facuta prin O. D. jude cercuale Teodoru Ladoy, cá relatiunile se se faca la fiacare patrariu de anu, à decisu cá acea relatiune se se faca:

a) Despre portarea morale a poporului, despre defeptele, ce au strabatutu intru insulu, si mesurile, ce s'au luatu spre stergerea acelor'a; — ce de almintrelea in modu estraordinaru e de a se face decate ori va cere trebuinti'a.

b) Despre starea scolei, frecuentarea ei, si progresulu prunciloru facutu intru invetiamentu, despre portarea docentelui; despre zelulu parentiloru de familia, intru tramiterea copiiloru la scola, si despre mesurile, ce s'au luatu spre pedepsirea celoru lenesi.

c) Despre modulu cumu-si porta curatorele, si cu celialalti oficiulu preste totu. —

4. Presiedintele propune mai de parte la ordinea dilei consultatiunea despre starea edificialoru baserecesci, si a apertinentieloru, si despre modulu cumu aru poté se se tiena acelea in stare corespundictoria numerului credentiosiloru, spiritului tempului, si cerintieloru cuvenintiei preste totu.

Cu privire la acestu obiectu sculandose O. D. din Ciufudu Alesandru Albini, si constatandu starea desolata a basericeloru tractuali in genere, dupa mai multe desbateri, sinodulu a adusu urmatorele decisiuni.

a) Cá parochii dinpreuna cu curatorii singuraticeloru comune basericesci se dispuna, si se im frumsetiedie santele Basereci, dupa modulu care-lu cere datorinti'a crescinesca si cuvenint'a; si acést'a sub pedepse amesurate lenei si defepteloru.

b) Curatorele primariu in contielegere cu parochulu respectivu si cu celialalti curatori se va ingrigi de starea baserecei preste totu, si va procura tóte apertinentiele necesarie dinlaintru; éra parochii voru avé a se ingrigi si a dispune, cá tote acestea se se tiena in curatiani'a, ce o poftesce maiestatea cultului dumnedieescu. —

5. Presedintele propune la ordinea dilei consultarea despre starea materiala a basericiloru inaintata, ori decadiuta, si despre causele, ce concurgu la un'a ori alt'a, si mai departe despre modulu si mediulócele, ce aru fi de lipsa spre sustienerea starei celei bune, si emendarea celei rele prin administratiunea cuvintiiosa a veniturioru si bunuriloru, ce le are baseric'a in tempulu de facie, si prin ca-

Digitized by Google

stigarea de altele amesurate ordinationiloru ordinariatului si impregiurariloru locali. —

Cu privire la acestea obiepte, dupa pertractari diverse intre mai multi dd. parochi, sinodulu a aflatu cu cale a aduce urmatórele decisiuni:

a) Capitalurile basericiloru in bani dati impramutu fora contracte se se scótia numai decatu dela datorasi, decumva baseric'a are lipsa de ei, ori decumva respectivii nu voru voli a da contractu legiuitu despre densii in terminu de 30 de dile dela publicarea acestoru decisiuni, care de altramente are de a-lu revedé si protopopulu concernente; éra de cumva curatorele primariu dinpreuna cu parochulu locale aru negrigi essecutarea decesiunii, ambii voru fi respundiatori si voru replati daun'a.

b) Banii basericei se se dè impramutu numai pre lunga contractu legiuitu, si pre lunga ipoteca, ce se recere in cercularialu metropolitanu de $^{28}/_{16}$ Decb. 1862 Nr. 1084. —

c) Censulu dela datorasi se se scótia in totu anulu, si curatorele primariu in casu candu aru negrigi essecutarea acestei decisiuni, insusi vá debuí se resplatésca candu-si va da ratiunile, deoblegandose spre acést'a si cu juramentulu, celu vá depune cu intrarea sa in oficiu.

d) Pentru cá se se inmultiésca averea basericei, curatorele primariu in cointielegere cu parochulu locale, si cu celialalti curatori ai basericei se indatoresce sub pedéps'a depunerei din officiu, cá decumva baseric'a nu are loculu seu propriu, in totu anulu se cuprinda in parte, ori pre banii beserecei cate unu locu de aratu si de semenatu, ori cate una fenatia, care le va lucrá cu poporenii credentiosi ai comunei basericesci, deoblegandu pre celi cu vite la lucru cu plugulu, si cu carulu, éra pre celialalti cá se concurga cu palmele. —

e) Poporenii credentiosi, carii la provocarea curatorelui primariu nu voru voli a concurge spre inplinirea datorintiei sale, se voru pedepsi in un'a fia-care data cu glóba, si anume celi cu vite cu 2 fl. v. a., éra palmasii cu 1 fl. v. a. adeca cu pretiulu, cu care se voru poté conduce alti lucratori in loculu loru. —

f) Din produptulu adunatu in acestu tipu, va fi a 10 parte a curatorelui primariu pentru ostenéla, éra celelalte se voru vinde la tempulu seu cu pretiulu forense, si venitulu se va aplicá spre celea recerute la baserec'a si scól'a respectiva.

g) Averea, seu bunulu basericei, fia miscatoriu, seau nemiscatoriu, curatoratulu fora de scirea oficiului protopopescu, si candu se va cere si a maritului ordinariatu metropolitanu nu-lu va essarendá, si cu atatu mai pucinu-lu va instraina de totu. —

h) Pamenturile séu fenatiale baserecei, séu ale scolei comunali se indatoresce comun'a baserecesca a le lucrá pre sém'a baserecei, seau a scolei — éra candu impregiurarile acést'a nu o aru iertá, atunci acelea se voru poté dá spre folosire seau in arenda numai pre calea licitatiunei publice, si pre bani gata, sub conditiunile de sub litera g. —

i) Spre inmultirea averei baserecesci curatoratulu se va folosi eá de unu mediocu si de colectele de mustu si de alte naturale, carii capitalisandule le va poté eloca cu provente respundiatorie impregiurariloru. —

k) Intru asemenea potu servi cá isvóre de venitu alu basereciloru si pascuale anumitu menite spre acést'a, si acestea mai alesu in comunele intregi unite. —

l) Pentrucá banii, care-i are baseric'a, se fia totu de una in dispunere deplinu secura a baserecei, si feriti de ori ce prevaricatiune, cistul'a (lada) basericei, in carea se afla, va fi provedinta cu doue chiei, dintre care un'a se va tiené la curatorele primariu, si alt'a la ver'unulu dintre celialalti curatori, — cu deosebire, cá cistul'a baserecei se se afle la paroculu locale sub respunderea lui, si curatórii intr' ens'a fora de scirea parocului nu se voru atinge, nece voru amblá.

Despre acurat'a implinire si observantia a decisiuniloru sinodale presemnate sunt respundiatori curatorele primariu, si parochulu locale; éra incatu acestia in ducerea oficiului seu aru esperiá ceva renitintia din partea singuraticiloru credentiosi, seau si a comuneloru baserecesci intregi, voru face reportu oficiosu oficiului archi diaconale insemnandu in casulu 1-e pre singuraticii renitenti cu numele, era in anulu 2-leu pre intreg'a comuna, care s'ar opune acestoru decisiuni sinodali, pentrú cá acelasi oficiu in singuratecele casuri se dispuna celea necesaria dupa impregiurari, si acestea dispusetiuni voru fi pedepse baserecesci, de care s'au infratu, sub lit. b punctu II.; decumu-va inse s'aru documenta, cumca renitenti'a s'a nascutu numai prin intrigile unoru corifei, acestia pre longa pedepsele basericesci voru fi deferiti si la

Digitized by Google

deregatori'a de in afora, cá nesce turburatori de rendulu bonu si de supunerea fatie cu mai marii basericesci. — De cumu-va inse curatorele primariu si parochulu locale casurile de renitintia nu le voru descoperi la tempulu seu oficiului protopopescu, acesti'a se voru pedepsí cu depunere si respective cu suspensiune, pana candu voru aduce comun'a si respective pre singuraticii la ascultarea canonica. —

6. Presiedintele propune la ordinea dilei consultarea despre starea spirituala si materiala a scóleloru comunali cá, se se védia in catu corespunde aceea cerintieloru, si pentru ca se se afle calile si mediulocelé de lipsa spre inaintarea bunei stari a acelei'a.

La acést'a propunere in urm'a unoru desbateri dupa o cuventare a O. D. parochu din Obregia Nicolau Vlatiu, adjungundu sinodulu la cunoscinti'a starei de comunu desolate a scóleloru populare, de óra ce ordinatiunile ordinariatului metropolitanu cu privire la acestea emanate in $^{25}/_{13}$ Novembre 1862 Nr. 968 in unele tracturi nece ca s'au publicatu, ori unde seau si publicatu nu s'au dusu in deplinire spre cea mai mare dauna spirituala si materiala a tenerimei, si a tota natiunea romana; pentru cá in venitoriu se se emendeze un'a astfeliu de stare nefavoritoria decide urmatoriale:

a) Fiacare comuna basericesca unde inca nu se afla redicata scóla propria se indatoresce celu multu pana in lun'a lui Sept. a. c. a-si redicá scóla corespundiatoria pre spesele sale, de nu cumu-va baseric'a va fi avendu venituri in catatime, catu dupa judecat'a superioritatei basericesci se pota si ea concurge cu o parte a sa la redicarea scólei. —

b) La redicarea scóleloru respectivii se voru ingrigi, cá acelea se se cladésca pre catu se pote din materialu catu mai solidu.

c) De óra ce esperiinti'a aréta, cumca poporulu nostru preste totu, forte pucinu se ingrigesce despre cladirea locuintieloru, cá aceea se fia respundiatoria cerintieloru simetriei, si comoda, — adunanti'a indatoresce pre curatorele primariu si pre parochulu locale din comunele, cari voru a-si redica scoli comunale, cá inainte de a se apucá de cladire, se arete oficiului protopopescu, si de va fi de lipsa si ordinariatului mitropolitanu planulu scólei redicande din preuna cu calcululu preliminariu alu speseloru recerute la edificare, tote prelucrate de unu maiestru pricepetoriu.

d) Comun'a basericésca se indatoresce strinsu in poterea acestei decisiuni sinodale, cá scól'a se o provédia cu tóte unelte si scule recerute la invatiamentu, precumu cu mésa, seau tribuna pentru docente, cu scaune pentru prunci, cu tabla de scrisu, linea, creta, si alte scule necesarie. —

e) Asemenea e datorinti'a comunei a provedé si cas'a docentelui cu mobilele recerute. —

f) Incaldirea scólei comunali inca e datorinti'a comunei baserecesci respective, de unde ne avendu acceasi padure, din carea aru poté suplini trebuinti'a de incaldire in cas'a docentelui si in scóla, se vá ingrigi pre alte cali spre acestu scopu.

g) Scól'a se-si aiba gradin'a sa, carea se se folosesca mai alesu spre scóla de pomaritu. —

h) Esecutarea si arestora decisiuni sinodali in catu atingu pre singuraticele comune baserecesci e datorinti'a strinsa a curatorelui primariu d n preuna cu a celoralalti curatori, si a parochului, in acelu tipu si forma, catu densii cu tóte mediulócele, ce le stau in potere, se staru esra la comun'a baserecesca, cá acestea dispusetiuni se se implinesca cu tota acurateti'a; si in casu de renitentia voru face relatiune la oficiulu protopopescu, cá acelasi se póta luá mesuri cuviintiose de pedepse in bani, seau si spirituali, si mai alesu celea indicate in punctulu II-lea litera b. —

7. Presiedintele cunoscundu starea misera a preutimei g. c. nu numai din ambe tractele representate aci in sinodu, dara si din tóta Transilvani'a, a propusu la ordinea dilei cá obiectu de pertraptare consultarea despre imbunatatirea sortiei preotiloru g. catolici.

Adunanti'a sinodala cu privire la obiectulu acest'a dupa mai multe desbateri seriose la propunerea O. D. jude cercuale Teodoru Laday, representantelui comunei baserecesci Hususeu, a decisu:

a) Cá de aci inainte si anumitu dela publicarea acesteru decisiuni equivalentulu, si contributiunea pentru portiunile canonice se-o platesca comunele basericesci, a caror'a proprietate sunt si acést'a seau din banii proprii ai baserecei in catu se póte templá fora scaderea si daun'a baserecei, seau la din contra dupa modalitatea, care li se va vedé mai acomodata. —

b) De-órace cea mai de capetenia datoria si oficiu alu unui preutu e, cá conformu mandateloru domnedieschi din santele scriptori poporulu pastoririi sunale incredintiatu se-lu invetia cu tota ocasiunea

Digitized by Google

facundu-i predicatiuni, eshortatiuni si catechisatiuni, la ce neaparatu se poftesce o pregatire mare, cá dara Preotulu nu cumva prin cuprinderea cu economi'a spre castigarea recerutelorn midiloce la traiulu vietiei se se aduca la aceea dorerósa pusetiune, cá se nu pota ajunge, seau a se face destoinicu se-si implinesca susu indigitat'a s'a datoria cu poftit'a acuratia, Comun'a baserecesca va lucra si cultivá tota portiunea canonica a parochului seu, si va pleni tóte celea necesaria, pana ce va aduce, si respective culege tóte produptele de pre portiunea canonica la cas'a aceluiasi, precumu facu si comunele beserecesci de alte confesiuni, de esemplu catolicii latini, si chiaru si protestantii. —

c) Competinti'a stolara si cea metretala va remané in statulu seu de mai 'nainte.

d) Esecutarea acestoru decisiuni sinodali intr'asemenea cade in cerculu de aptivitate alu curatoratului baserecesi. —

In urma in legatura cu obieptulu de sub pertraptare scolandose D. parocu din Panadea Ioane Ignatu, si esprimendu'si convingerea, cumca preotimea romana preste totu numai dela Maiestatea Sua prébunulu nostru Imperatu-si póte sperá vindecarea radicala a raneloru suale, si in acést'a consonandu si adunanti'a sinodala; a rogatu pre Pré-Onoratulu D. Presiedinte, se redice la potere de conclusu sinodale dorinti'a adunantiei sinodali, cá propunerea Préonoratei domniei sale din 7 Decembre 1863 facuta in Senatulu Imperialu, si luata la pertraptare acolo in 18 ale aceleiasi lune si anu, de cuprensu, ca: acelu pre-laudatu Senatu se benevoiésca a votá spre ajutorirea preotimei din diecesele G. C. in Transilvania sustatorie pre lénga celea 30,000 fl. v. a. asemnate din Pré-Inalta gratia a sacratisimei sale C. R. si Apostolice Maiestati cu pré-Inalt'a resolutiune din 8. Ianuarie 1863, unu adausu inca de 30,000 fl. v. a.; si acést'a dorintia justa si unanima Pré-Onoratulu Domnu Presiedinte a si enunciatu-o. —

Dup'aceea a rogatu adunanti'a pre Onoratulu Presidiu, cá se si dispuna a se face o suplica in numele ei catra Escelenti'a Sa Parintele Metropolitu cu aceea préumilita rogare, ca Présanti'a Sa se se indure a ecsoperá dela inaltulu regimu Imperatescu implinirea comunei dorintie a clerului, ce s'a si facutu, éra suplic'a cetindose prin notariulu sinodalu s'a primitu in totu cuprinsulu seu, si s'a subscrisu de catra toti membrii adunantiei sinodali (vedi la calcaniulu protocolului tiparitu in Blasiu R).

A dou'a die adeca in 8. Martiu st. n. seau 25 Fauru st. v. 1864 convenendu membrii sinodului in numeru de ajunsu, au compusu din sinulu seu un'a deputatiune de 8 individi, carea se invite pre Pré-Onoratulu D. Presiedinte, carea plenindusi misionea si Presiedintele urmandu invitatiunei a sositu in sal'a unde fù primitu cu „vivate si se traiésca sgomotosu“ — dupa aceea cuprendiendu-si loculu.

(Va urma).

Asociatiunea transilvana

pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Brasiovu, 20. Aprile.

Pare-ni-se cá valurile politicei deocamdata se mai asiediara, în catu spiritele se se mai póta ocupa din nou inca si in campulu sciintieloru si alu arteloru. Comitetulu asociatiunii nóstre tienendu in resiedinti'a sa din Sibiiu dupa unu restimpu de cinci luni o siedintia noua si determinandu intru aceeasi a pregati o programa regulatóre de lucrarile adunarii generale a IV ce se va tiené in Hatiegu, cu acésta dete totu odata barbatiloru de litere cá se pricépa, cumca va fi fórte bine déca densii voru dedica lucrariloru asociatiunii nóstre literarie mai multa luare aminte decatu se intemplase acesta in anulu trecutu, prin urmare ca incai unii din aceiasi se voru pregati pentru viitórea adunare cu totulu altmintrea, decatu se potuse acésta intempla pentru adunarea trecuta.

Ore inse ajunge'si-va Comitetulu scopulu seu, pentru-cá se mai traga odata luarea aminte a respectiviloru barbati de litere dela cararile cele lunecóse, rapedisie, strimbe, spinóse, si semanate de intrige si cabale, inoa si la cararile sciintieloru si arteloru mai linistite si paciuite? Comitetulu isi va implini numai datorinti'a sa facundu acésta incercare; noua inse carii de altumintrea dorimu din totu sufletulu cá scopulu comitetului se fia bine priceputu, fia-ne deocamdata ertatu a ne indoi despre ajungerea lui.

Non omnia possumus omnes, nu póte fiacare se se apuce de tóte; et: pluribus intentis minor est ad singula sensus, adica cei carii cugeta la mai

Digitized by Google

multe trebi dintr' odata, nu potu coprinde nici pe un'a cumu se cade. Acestea sunt nesce adeveruri cunoscute de batrani si pastrate pentru urmasii loru.

Popórale Europei moderne cate au naintatu mai multu in luminele culturei preste totu, ingrijescu fórte multu, pentrucá se aiba catu se póte mai multi ómeni cumu se dicu de specialitati, eara cultur'a enciclopedica, colésa adesea numai din scól'a comunala si din gimnasiulu micu, sciintiele adunate din asiá numitele lecsicóne de conversatiune, cunoscintiele scóse numai din foi periodice, sunt destinate pentru publiculu celu mare, pentru glóte, care au se'si castige incai atatea idei, cate le sunt de trebuintia spre a pricepe operatele barbatiloru de talente mari, carii prin unu studiu ostenitiosu si prin o pracsa de multi ani au aprofundatu un'a séu doua specialitati intru atata, catu ei merita intru adeveru a fi priviti in aceleasi de maiestrii, de adeverati doctores. La barbati de acestia tari in specialitatile loru se concrede apoi deslegarea si pusera in lucrare a problemeloru celoru mai maretie, care au se fia fundamentele prosperitatii si ale gloriei nationale.

Unulu din cele mai mari obstacule si pedeci ale prosperitatii popóreloru ardelene este, cá aceleasi au barbati relative prea pucini pregatiti inadinsu din diferite specialitati. Amu disu cu precugetare poporale transilvane, si nu amu numitu numai pe poporulu romanescu. Amu cunoscutu in viétia cativa unguri, carii unia in persónele loru pe birocratulu, pe conducatorulu de vreo partita politica, pe administratorulu politicu, pe judecatorulu, pe legislatorulu, pe finantierulu, pe membrulu activu alu cutarei societati erudite, membru alu societatii agronomice, si cá de complimentu la tóte, le placea de minune a disputa tota diua si tóta nóptea din teologi'a dogmatica si din filologia incependu dela Pentateuchu, Sanscrit, Zend-a vesta, Omeru pana la neologismii cei mai próspeti adoptati de catra academi'a din Pesta. Amu cunoscutu sasi eruditi, filosofi si teologi, istorici si geologi, filologi cu cate 6 — 7 limbi (afara numai de cea romanésca), si matematici totuodata in un'a si aceeasi persóna, preste acestea si economi agricultori si gradinari in mosiór'a ce avea ei de cultivatu. Se nu creda inse cineva, ca asemenea ramurire a studiiloru se intemplá totu deauna din pedanteria, din vanitate, din mancarimea de a sci cineva multe, pentrucá se nu se folosésca de niciun'a, nu, ci din mare nenorocire institutiunea ardeleniloru a fostu de asiá, cá si cumu adeca aru fi fostu unu planu precugetatu, pentrucá dintre ardeleni se se alége pe catu se póte mai pucini barbati de specialitati. Urmarile funeste ale acestui felu de sistema se simtu profundu pre totu pasiulu, eara mai alesu in specialitatile technice si in legislatiune. De alta parte sistem'a cea fórte ticalósa ce a domnitu pe la cursurile de drepturi si in comitate pana la an. 1848 a imultitu preste mesura si numerulu acelui soiu de pseudopolitici, carii pucin'a spoiéla de invatiatura, ce se lipia de ei cá pe intemplate, o tienea de unu non plus ultra alu perfectiunii spre ai face capaci de a conduce destinele tierii. In Ardélu adica fabul'a despre politikus csiszmadia isi are intielesulu seu scosu din viétia si adeveritu cu mii de ecsemple.

La noi romanii a fostu si mai reu. Romanii ardeleni potu dice fara téma de a fi demintiti, ca ei pana la 1848 au invatiatu carte numai din grati'a altora, si earasi numai pre catu acei altii au aflatu cu cale de a'i suferi cá se invetie, séu pre catu'ia lasatu saraci'a loru cu care se luptá dupace facea cele 104 dile si dá dieciuelele scl. scl.

O multime de talente rari s'au mormentatu sub numire de samesi, chelari, deregatori, prefecti etc. pe la proprietarii cei mari, profacundose totu odata in magiari, eara altii multi luandu vestmentulu preotiescu s'au ingropatu cu tóta sciinti'a loru multa pucina pela satele cele iobagesci, pe unde au avutu a conversa numai cu haiducii si cu szolgabiraii, eara bibliotec'a loru s'a intinsu dela „Ceasoslovu" pana la „Minologion".

Unu numeru de barbati relative micu, desteptati prin scrierile lui Petru Maioru, voindu se apuce pe cararile cele calcate de romanii din dilele lui Josifu II., amariti de sórtea propriei sale, a natiunei, se determinara la o lupta desperata pentru emanciparea comuna. Aceiasi inse tocma pentruca era prea pucini la numeru, fosera condamnati de alu loru destinu a lua asupra'si catu succesive catu dintr' odata mai multe sarcine, unele mai grele decatu altele. Vediutati in curso de ani treidieci pe aceiasi individi ocupati cu educatiunea si institutiunea tinerimii séu cu ingrijirea relegiósa a sufleteloru, dandu totuodata publicului cititoru de foi periodice politice si nepolitice nutrementu din cate patru cinci specialitati, facundu si pe politiculu, representandu la timpuri de

Digitized by Google

asiá natiunea si patri'a inca si cá diplomati pela domnitorii de tieri si mari, eara mai apoi priimindu si servitiuri de statu, séu aruncanduse pe agronomia, ori industria, eara-si ambe campuri atatu de reu cultivate in acéstea tieri. Au intrevenitu inse si epoce, in care si acelu micu numeru de ómeni nepregetatori supusu la cele mai gretióse supraveghiari politienesci séu si la persecutiuni formale a trebuitu se scada, incatu adica o parte din ei parasi Transilvani'a pentrucá se nu se mai re'ntórca nici odata in trens'a. Totu odata, in lungulu siru de ani a mai seceratu si mòrtea dintra noi.

Intre impregiurari si conjuncturi de natur'a celoru susu atinse venira preste romanii ardeleni anii reformeloru constitutiunale austriace. Intre acestea impregiurari in tómn'a anului 1860 se infiintiá comisiunea filologica, in Martiu 1861 se compusera statutele asociatiunei literarie, in Octombre aceeasi se inaugurà; in acelasi a nula Ianuariu se tienù si adunare séu conferintia nationala de colóre politica, se trimisera in diferite restimpuri deputatiuni la tronulu imperatescu, se tienura si siedintie de comitete candu politice candu literarie. Anulu 1862 fiindu mai nefavoritoriu politicei a fostu cu atatu mai priintiosu studiului paciuitu. Nu asia anulu 1863. Conferinti'a nationala politica din postulu Pasciloru, pregatirile si alegerile la dieta, eare mai pre susu de tóte insasi diet'a cu tóte lucrarile sale a insgomotatu spiritele abatendule dela ori ce studia mai intinse si mai linistite, absorbindule cu totulu in vultórile politicei, carele in celu dinteiu parocsismu rapise pe tóte etatile si temperamentele ducandule cu sine, uneori si fara scopu si fara tienta.

Intre acestea constelatiuni se deschise adunarea generala a 3-a a societatii nóstre literarie la Blasiu. Resultatele potea fi numai acelea, care s'au vediutu, pentruca non omnia possumus.

Intre ce felu de impregiurari politice se va deschide adunarea literaria in Hatiegu mai ca se póte prevedé. Odinióra se dice: inter arma silent musae. In dilele si intre impregiuarile nóstre specifice ardelene suntemu pe aprópe de a ni se adeveri, cá si intre lucrarile corpului legislativu voru trebui se taca sciintiele si artele. In alte tieri si la alte popóra bogate de ómeni pregatiti bine in diverse specialitati nici macaru proverbiulu inter arma etc. nu se mai adeverésce. Armatele se omóra si macela unele pre altele, eara fragórea pusceloru si bubuitulu artileriei, vaietele si tiepetele moribunditoru conturba prea pucinu pre ómenii devotati a folosi ómenimii prin inventiunile si invatiaturile loru, pentruca ei isi vedu de ocupatiunile loru tocma si cu periculu de a o pati cá Archimedes cu ostasii lui Marcelu.*)

La noi asemenea scopu nu se va ajunge pre catu timpu unei parti a barbatiloru nostrii de sciintia nu li se va dá ocasiune de a se mai retrage si in Tuscolulu loru si a petrece o parte a vietii loru numai in servitiulu sciintieloru séu alu arteloru.

Intr' aceea ne rogamu cá se fimu bine si dreptu intielesi. Suntemu adica pré departe de a dori natiunii nóstre de acei ómeni imbuibati numai de teorii sarbede, cu capulu ingreunatu de o lectura de biblioteci intregi fara nici o alegere, ómeni pedanti si preste acésta seu ipochondri séu misantropi, carii fugu de societatea omenésca cà si de orice bóle lipitióse; de asemenea ómeni se ne apere cerulu. Aceea inse, ce credemu noi ca se cere cá neaparata conditiune pentru naintarea natiunii in cultor'a mai inalt'a dreptu intielésa este, ca barbatiloru iubitori de sciintie se lise lasa timpu de a se ocupa mai multu cu cate unu studiu de predilectiune, din care culegundu fruptele, la timpulu seu se le propage cu succesu bunu in midiuloculu natiunii.

Cumu se se ajunga acestu scopu? Credemu ca la acésta intrebatiune are se respunda natiunii nu numai Comitetulu, ci si mai vertosu asociatiunea intréga adunata la unu locu.

In adunarea II din 1862 se determinase infiintiarea de cateva sectiuni sciintifice. Pre catu scimu noi, nu s'a infiintiatu neci una din acelea. Ore inse pre catu timpu starea materiala a asociatiunii este numai aceea pre care o scimu, se potu infiintia sectiuni cu resultatele cari se astépta dela ele?

Colegiulu actualu alu cardinaliloru, (din Rom'a.)

Fiinduca ss. Pap'a Piu IX este coprinsu d'una bóla seriósa, si fiindu ca in verst'a sea inaintata este pucinu probabila una insenetosire, póte c'aru fi de óre care interesu cate-va notitie asupra colegiului de

*) 212 a. Chr.

Digitized by Google

cardinali, cari voru avé se aléga, reuniti in conclavu, pe succesorele lui.

Anuariulu papalu pentru anulu 1864 aréta membrii santului colegiu (sacro colegio) in numeru de 64. Din acestia 17 au fostu numiti de Papa Grigorie XVI, cei lalti de actualele Papa. Celu dupa urma cardinalu din timpulu lui Leo XII, Benedeto Barberini, a moritu in anulu trecutu. Celu mai batranu dintre cardinali este Antoaio Tosti mai 'nainte ministru de finance, in virsta de 88 de ani; dupe vechime in cardinalatu este celu mai vechiu cardinalu Decanulu santului colegiu, Mario Mattei, in virsta de 72 ani si de 32 ani cardinalu.

Sunt patru cardinali cari au trecutu preste virsta de 80 ani; douispredece au trecutu virsta de 70 ani. Numai doui sunt in etate mai mica de 50 ani. In colegiulu cardinaliloru s'afla 8 francesi, 6 germani si unguri, 4 spanioli, 1 portugesu, 1 englesu, 1 belgianu; peste totu 21 straini si 43 italiani.

Din cardinalii italiani cei mai multi sunt nascuti in Italia centrala si meridionala. De la alegerea lui Piu IX, adica de la anulu 1846 au moritu 65 caldinali, din cari duoi din timpulu lui Piu VII, siépte din timpulu lui Leo XII, 34 din pontificatulu lui Grigorie XVI, si 21 numiti de pontificele actualu.

Intre 64 cardinalii actuali se afla 38 archiepiscopi si episcopi. Cardinali cari nu sunt episcopi locuescu la Roma, intre d'insii s'afla 10 diaconi; cardinalulu Antoneli este din numerulu loru.

Patru cardinal sunt monachi, facu parte de ordine religióse, si anume: ordinea Benedictiniloru, Dominicaniloru, Minoritiloru — Conventuali, si Minoritiloru — Oservanti. Din familiele principale ale Romei se afla numai unu singuru membru in colegiulu cardinaliloru famili'a Altieri. De nobilimea romana sunt cardinalii Patricie si Dipietro. Cei lalti cardinali nascuti in staturile romane séu es-papale sunt din nobilimea provinciala séu dintre burgeri.

Optu cardinali au facutu una cariera diplomatica (nunciatura); optu sunt docteri in dreptu. Toti cei lalti sunt laureati in teologia si au facutu una cariera de functionari.

PROVOCARE ECONOMICA.

Dupa de amaruntul cercetare facuta pela tóte partile, neaflandose pona acumu in limb'a romana carti esite la lumina, cuprindietóre de doctrine si svaturi asupra lucrariloru in casa, in cucnia, curte, pivnitia, camara, grajdu, la legumaria, gradina, la campu; apoi despre tratarea rationata a viteloru domestice si buna folosintia a productelorn loru, in fine doctrine sanitarie pentru acei locuitori dela tiéra, cari nu potu dispune de medicu, si alte asémenea; — apoi considerandu pe de una parte imperiósa trebuintia a poporului nostru asi castiga mediulócele materiale pentru mai usiora progressare in cultura, éarn pe de alta voindu a contribui dupa putintia la latirea de asia svaturi, m'amu decisu a publica asémenea dóctrine, compilate din célea mai bune fontane (brosiuri si foie periodice esite pana acumu la lumina in limbi straine) si aflate de practice si folositóre, ma lipsindu 'mi mediulócele pentru spesele tiparului si altele, amu cugetatu, ca la asta tienta n'amu puté adjunge mai liusioru, cá deschidiendose prenumeratiuni prin initiativ'a maritului nostru cleru, respective prin Ordinariate, puendu acestora autoritate la anim'a fiacarnea prentu oportunitatea d'a se lati astufelin de svaturi, si a mediuloci, cá celu pucinu fiacare preutu, cantoru si docente se se prenumere pentru unu esemplaru, apoi asémenea fiacare comuna se subscrie pentru 3 — 4 esemplare in usulu scóleloru comunale, putendu servi atatu cá legendaru din candu in candu, catu si cá premia la unii din cei mai buni scolari! —

Astea percepte aru esi la lumina sub titula „Magazinu de svaturi folositóre pentru fiacare din urbe si dela tiéra, cu privintia la inbunatatirea averii, si Doctrine sanitarie, mai cu sama pentru aceia, cari nu potu dispune de medicu.“ Ar esi in 3 — brosiuri, la fiacare 3 luni una, si coprindiatóre de 80 — 90 de pagine formatu octavu, si in pretiu una brosiura de 50 cr. noui, platiti la subscriere una rata pentru prima brosiura de esitu, si la fiascare cuartalu pentru alta viitóre de redigeatu.

Candu s'aru puté implini subscriptiuni pana la 1000 de esemplare, se va proceda numai de catu la tiparire; si declaru prin asta solemnelu, ca dediu in folosulu asociationei Transilvane pentru cultura romana cate 15 (id est: cinci spredéce) de esemplare dela fiacare numeru de una suta de prenumeranti, si suma colectei se remana in manile Redactorului pana dupo acoperirea tuturoru speseloru pentru scopulu propusu. —

Digitized by Google

Eeca si vreo cateva puncte de modelu:

1 Transplantarea sigura a arboriloru in orcare timpu alu anului.

Metoda gradinarului de curte Siaidleru este dupo vorbele sale urmatórea: Multi diletanti de gradinaria se voru indoi despre asta, si chiaru io nu asi créde, ca ar fi cu putintia a se straplanta pomi si arbori cu sigurantia peste totu anulu, si mai cu sama dupo ce au inflorita si infrunditu, candu nu m'asi fi incredintiatu despre asta prin mai multe incercari! Metod'a observata de mene este urmatórea: „Fa gaura destulu de mare acolo unde vrei se asiedi pomulu; varsa in ea 4 — 5 séu mai multe cofe (donitie, bote) de apa, arunca si ceva pamentu meruntu, si amésteca'lu cu apa, ca se se faca una subtire mocirla, asiadia apoi pomulu in grópa si in mocirla, cu radicinile bine resfirate, si nu mai afundu cà cumu au statu mai nainte; imple grop'a cu lutu, dar baga de sama, ca mai pe fundu si aprópe de radecini se fia bine merunta, si dupo ce asia ai implutu grop'a, calca bine lutulu, fa o gardina impregiurulu pomului si mai tórna 3 — 4 cofe (donitie) de apa. — Astfeliu se va prinde pomulu de siguru, déca altucumu au fostu radecinile bune. Chiaru io scriitorulu acestora am plantatu asia mii de pomi, dupo ce au fostu inflorita si infrunditu, si toti pano la unulu s'au prinsu, numai ca in acelu anu lé au cadiutu fructele! —

(va urma.)

Din noptile lui Jungu.

(Urmare din Nrulu II.)

Si nu e numai omulu de prada mortii alesu,
Si a lui insufletita icóna inca cade,
Mormentul partea mortii; imperiele cadu;
Ce s'a alesu din Roma? din a Greciei tiéra?
Alu loru numai secu nume ajunse pela noi!
S' apoi si din acel'a pucini se intieleptira
De si a loru epitafe ne scotu semi invetiati
Privindu eu la a ta vale deschisa cugetarei
Ce'i medinoptiare ce siade bucurosu
In spatiurile tale lipsite de lumina!
De cantu in vale'ti mortè! Ce vede ochiulu meu?
Alu stralucirei lustru, regescile masine
Cerescile producte ce artile leau scosu
Cumu luneca in diosu tóte cu laure vestejite!
Ce cursuri grandióse de unu tempu pré gloriosu,
Sculate odata in valuri prin fapta omenésca
Se invertu cá si o chimera, ce n'are capataiu!
Spirite intristate de o gloria apusa.
Sioptescu unu sarbedu eco, de unu sonoru aplausu
Ce o lume li 'lu facuse si demonstrandu cu totii
Candu trecu pe dinainte cu voltulu pocaitu
Spre lume ridu de fal'a fientiei arogante.
De a ei intieleptiune, de alu mariloru artiagu

Dar' alt'a o Lorentio! mai rea cá celelalte
In ochii mei se indésa icón'a d'unu Colosu
Ah! sangele mi inghiatia, 'mi tremura toti membrii
E umbr'a prepotinte a lumei ce a peritu,
Incinsa cu musciu umedu si trestia opaca
De urna 'si redimata, figur'a o vedu plangundu
Desiart'a imperatia fientiele innecate
Si totu plangundu predice stricarea ce a urmá
Io scurtu din sinulu rosiu alu riului de flame
Ma, ea cá si Casandr'a predice in desiertu;
Desiertu, desiertu adese; ma speru nu pentru tine. scl.

De Andr. Muresianu

Bibliografia: Cuventarimor ale besericesci la tóte duminecele peste anu, la serbatori, si cateva la morti dupa secsu pentru folosulu preotiloru si mireniloru romani culese prin Georgiu Metesiu, parochulu comunei Cutu. Cu benecuventarea Ecselentiei s'ale Metropolitului Albei-Julie Alesandru Sterca Siulutiu Sibiiu. In tipografi'a creditóre lui Georgiu Closius 1863, asia dupacumu sau apromisu si se afla de vendiare cu cate 2 fl. ecsempl. nelegatu, si 2 fl. 10 cr. legatu, la tipogr. Closius in Sibiiu, si la P. O. DD. Protopopii din Sebesiu.

Opera Miserabilii de Victoru Hugo part. IV. V. VI se afla tradusa la libreri'a Christake Ioanin in Bucuresci. (Va urma.)

Redactoru respundietoru
Iacobu Muresianu.

Editiunea: in tipografi'a lui
Ioanne Gött.

Digitized by Google

Foaia

pentru

Minte, Anima si Literatura.

№ 4. 3|15. Maiu. 1864.

Sinodu pp. in Blasiu.

(Capetu din Nr. tr.)

8. A propusu la ordinea dilei legerea si verificarea protocolului din siedinti'a de mai 'naninte.

La care propunere scolandusse notariulu sinodale „ad hoc" a lesu protocolulu, care adunanti'a sinodale dupa-ce sengurateciі si au facutu observatiunile, ce leau vediutu de lipsa, l'a si verificatu, poftindu, cá intru adeverirea acestei verificatiuni se lu subscrie dupa datina presiedintele si notariulu sinodale „ad hoc". Ioane Fekete Negrutiu m. p.

presiedinte.

D. Ioane Bobu, notariu.

Dup' aceea spre continuarea pertraptariloru sinodali.

9. Propune presiedintele la ordinea dilei pertraptarea despre inbonatatirea starei materiali a docentelui.

Cu privire la acést'a materia considerata de altumintrea dupa tóta insemnetatea sua, dupa desbateri diverse priviitorie mai alesu la adoptarea unui principiu, dupa care ar' fi a se plecá la imbonetatirea starei materiali a docentiloru, la motivarea mai alesu a pré on. D. presiedinte s'a adoptatu de principiu ficcarea competintiei docentiloru in sengurateciele comune, dupa carea in venitoriu va fi a se plati:

a) In tractulu protopopescu alu Blasiului.

In Blasiu 420, in Ciufudu 200, in Obregi'a 160, in Cisteiu 180, in Bucedea 250, in Spatiesi 180, in Cergaiu mare 250, in Cenadea 50, in Veza 180, in Türiu 240, in Mihaltiu 250, in Craciunelu 220, in Manaradea 100, Lupu 120, in Cergaiu micu 50 fl.

b) In tractulu protopopescu alu Bici.

In Sancelu 250, in Panadea 220, in S. Miclosiu 80, in Jidvei 30, in S. Maria 60, in Feisa 200, in Fagetu 150, in Lunc'a 140, in Glogovetiu 160, in Micasas'a 200, in Craciunelu de susu 50, in Icloda 100, in Bia 200, in Spinulu 120, in Bolcaciu 30, in Capeln'a 180, in Tatarlua 160, in Teuni 200, in Hususeu 30, in Vesensiu 100, in Lodormanu 150, in Chesleru 80 fl. v. a.

Not'a. Docentii conformu prescrisaloru in circulariulu metrop. din $^{25}/_{13}$ Noembrie 1862 sub rubric'a II punctulu C) din motivele acolo aduse, dupa impregiurari voru fi si cantori besericesci.

Cu privire mai departe la scóterea acestoru dpsa dupa mai multe desbateri: a decisu sinodulu, cá a ceea se se intemple, séu prin aruncator'a dupa sumariulu contributiunei, séu candu acést'a nu s'aru poté eruá; credentiosii in fiacare comuna se se imparta in 4 clase destinse dupa averea materiala lasandusse de altramente in liber'a voia a sengurateceloru comune impartirea in clase, si deciderea catului contributiunei fiacarei clase, de nu cum-va comun'a besericésca sum'a, ori contingentulu seu l'ar' compune in solidum prin esarendarea, ori lucrarea cu poteri unite a unui locu comune, ori prin alte intreprenderi cumuni, si menite spre scopulu acest'a amesuratu normeloru decise de altramente cu privire la castigarea bunuriloru besericesci in P. II, lit. d.

b) Competinti'a anuala a docentelui o va plati comun'a in dóue rate dintre cari ceea de antaia in 1 Oct; éra a dóu'a in 1 Aprilie a fiacarui anu scolasticu. —

c) Competinti'a docenteldi e datoriu a o scóte dela poporeni si a o admanuá docentelui curatorele primariu cu inspectorele civile alu scólei respective; de altramente:

d) Competinti'a docentelui se pote plati si in naturale dupa cum acelasi se va invoi cu comun'a numai catu se ésu sum'a fesata.

Digitized by Google

10. In legatura cu puntulu premisu presiedintele a adusu mai departe la ordinea dilei cá obiectu de pertraptare si consultarea despre modulu cumu s'aru poté mai cu efectu indemná atatu copii buni de scola, cá aceia se o frecuenteze cu diligintia, catu si parentii cá pre aceia sei tramitia la scola; ce cualitati si datorie se aiba docentii? si mai departe ca cene are de a representá scol'a façie cu oficiolatele baserecesci si civile. —

Fienduca esperiinti'a ne invatia cumca scolele si incatu esista inca nu au produsu, si nece potu produce efectulu, si acést'a parte ca-ce ordenatiunile ordenariatului cu privire la ele pre unele locuri nu s'au nece publicatu, seau nu s'au datu esecutarei seau numai in modu forte imperfectu, precumu a observatu D. parocu din Obregia Nicolae Vlatiu; de aci cá in venitoriu se se incungiure astufeliu de urmari neplacute dupa desbateri mai seriose cu privire le acestu obiectu la propunerea mai alesu a aceluiasi D. Parocu a decisu adunanti'a sinodale urmatoriale:

a) Fiacare prunc — feti si fete — fora desclinire de sesu e datoriu a cercetá scol'a comunale regulat dela plenirea anului alu 6 alu aetatei suale pana la plenirea anului alu doisprediecele inchisivu. — Éra de la anulu alu 12-le e indatoratu fia care a cercetá scol'a de repetitiune Duminec'a si in serbatori pana la anulu alu 15-le. Prelonga datori'a de a cercetá scol'a comunale regulatu si va mai tiené inca fia care de datoria strinsa a face si sporiulu recerutu in scientiele de lipsa, si anume vá invetiá anulu fiacare prelonga inchiaturile credentiei si rogatiuni: a ceti si a scrie bene, Catechismulu, istori'a biblica, si a Patriei dinpreuna cu Geografi'a de lipsa si din Arithmetica celu puçienu cele 4 speçie, de aci in colo:

b) Carii dentre prunci-feti si fete-nu voru invetiá susu atinsele studia ori celu puçienu nu voru sei inchieturile credentiei, rogatiunile, ceti, scrie bene, si aritmetica, candu voru ajunge la etatea si starea de a se casatori nu voru capetá benecuventare spre acést'a seau de locu, seau nu mai pre longa depunerea unei globe pana la 40 fl. v. a. — éra pentru cei ce de la anulu 1850 decandu in urm'a préinalteloru ordinationi guberniali si ale ordinariatului metropolitanu s'au indatoratu dela etatea de 6 pana la 12 ani a amblá la scola pana acumu n'au invetiatu, nece sciu ceti si scrie, dupa publicarea acestoru decise sinodali, Protopopulu respectivu nu va da benecuventare spre casatoria, pana candu seau nu voru invetiá celea de lipsa mai susu semnate seau voru depune taps'a de 3 — 10 fl. v. a. la paroculu locale seau la Curatorele primariu, sub responsabilitatea acestor'a, din cari se va formá unu fundu menitu spre ajutorarea cu cetea de lipsa a copiiloru seraci, carii se afla in etatea deoblegata a cercetá scol'a comunale, si se voru compará premia pentru scolarii, cari voru intrece pre celalalti cu invetiatur'a, si cu portarea morala. —

De unde cá acést'a decisiune se se pota efectuá de acl incolo se dispune strinsu cá spre dobandirea concesiunei, seau a schedulei de benecuventare la casatoria se se infaciesieze totudeun'a mirele in persona la protopopulu respectivu, cá acelasi esaminandulu se se convinga, decumva celu ce voiesce a se casatori póte respunde acestei ordenatiuni ori ba; éra mirés'a se va esaminá de catra paroculu locale inaintea curatorelui primariu, si in relatiunea oficiosa catra protopopulu paroculu va avé de a insemná cumca mires'a scia cele de lipsa adeca: inchieturile credentiei, rogatiunile, ceti, scrie, si aritmetic'a. —

c) In catu se tiene de parentii de familia, acésti'a se indatoresou asupra cá copii sui in etatea menita spre a cercetá scol'a comunala, se si-i tramità regulatu la scola; — deci:

d) Parentii de familia cari fora causa escusatoria voru negligi acést'a datorintia, ori chiaru se voru inpotrivi a-si da copii din etatea disa la scola, si voru continuá a remané in acést'a impotrivire reutatiosa si dupa admonitiunea seriosa din partea Paroculni locale, se voru pedepsi cu globa banale si a nume cu 20 cr. v. a. pentru antaia ora, 40 cr. pentru a dou'a ora, si cu 80 cr. v. a. pentru a treia ora, si asia mai departe crescundu pana la sum'a de 10 fl. v. a.

e) Prelonga acést'a globa de rentientia reutatiose si neascultare de mai marii baserecesci atari nesupusi pentru cá sesi iè pedepsa cuvenintiosa, si pentru cá se nu fia spre pedeca si scandala si altor'a se voru strapune si deregatoriei politice cá sesi capete pedepsa cuvenita; dupa tote acestea de nu se voru inderepta, si nu voru face destulu datoriei loru de parinti facia cu prunci sei, cá sei tramita regulatu la scola, judecandose cá unii cari nu asculta de Basereca si de Saboru adecá cá paguni si vamesi se voru pedepsi cu pedepse sufletesci dupa formele si modurele insemnate in actele acestui Sinodu tractuale sub II, lit. b.

Digitized by Google

f) Cu esecutarea totororu decisiuniloru sinodali cuprense in puntulu acest'a se insarçineza curatorele primariu, si paroculu locale cá directore alu scolei dinpreuna cu inspectorele scolasticu. —

Dealmentrea mai departe, cá salarialoru fissate se respondia si cualificatiunea docentiloru voiesce si decide sinodulu cá docentii inainte dea se aplica in oficiu se se examineze mai 'nainte de catra paroculu locale in faci'a curatoratului baserecescu si dupa aceea ca se-si capete intarirea, se se examineze si de catra protopopulu respectivu; in specie spre a se poté considerá cineva aptu de docente vá trebui se scia si cantarile. —

XI. Din premisale urmandu de sene lips'a unoru individi cari se fia indatorati a conlucrá cu parochii locali la esecutarea decisiuniloru sinodali Presiedintele a mai adausu la ordinea dilei si consultarea despre acesti individi, despre datorintiele loru, si in urma déca li s'aru cuveni nescari remuneratiuni?

Cu privire la acést'a propunere dupa mai multe desbateri, la cari au luatu parte mai multi D. D. parochi si representantii comunali adunanti'a sinodala a decisu urmatoriale:

a) In téte negotiale tienutória de basereca si anume de baserec'a insasi si de bunurile ei, si incatu nu atinge dreptulu de proprietate nau fruptuariu a parocului adeca portiunea canonica, ingrigitoriulu supremu si respective ratiocinantele e curatorele primariu, care inse totusi va avé de a lucrá in cointielegere cu paroculu locale si cu curatorii ajutatori. —

Incatu mai departe pentru scolile comunali disponatoriulu de fronte in negotiale acestor'a erasi va fi curatorele primariu in strinsa cointielegere inse cu paroculu locale si cu inspectorele civile.

b) Intr' asemenea va formá curatorele primariu dinpreuna cu paroculu locale si cu celialalti curatori ajutatori oficiolatulu esecutore alu ordinantiuniloru sinodali ale sinodului tractuale preste totu facie cu comunele respective de unde

c) Curatorele primariu dinpreuna cu paroculu locale si cu celialalti curatori ajutatori formandu oficiolatulu comunale baserecescu in singuratecele casuri, si negotia tienendu siedintie formali voru decide, si conclusulu dela atari siedintie revedutu de va cere insemnatatea obieptului si de catra protopopulu respectivu, va fi deoblegatoriu pentru tota comun'a baserecesca.

d) Totu curatorele primariu in cointielegere cu paroculu locale si cei alalti curatori si respective cu inspectorele civile voru representá comun'a atatu in negotiale baserecesci catu si scolari, si acést'a atatu facie cu oficiolatele superiore baserecesci, catu si cu cele politice. — De unde

c) Curatorele primariu cá se fia datoriu a responde despre esecutarea misiunei atatu de inalte cu ocasiunea intrarei sale in oficiu se va deoblega prin juramentu nu numai spre ducerea, si plenirea credentiosa si esacta a oficiului seu; dara si spre aceea, ca in casu de negrigire, si neimplinire culpósa a aceluiasi, se va supune judecatiei si esecutiunei saborului baserecescu renunciandu cu totulu de dereptulu de a recurge la oficiolatulu politicu in negotiale baserecesci, si scolari si incontr'a decisiuniloru saborului tienutorie de acéstea; — si

f) Pentru-cá curatorele primariu dupa poterí se se remunereze pentru ocupatiunile multe si momentose, acelea prelenga onorea misiunei in alte va avé in fruntea credentiosiloru in basereca unu scaunu facutu pre spesele baserecei respective in care va siedé sub S. Liturgia; vá precede credentiosiloru in procesiunile solemne baserecesci, va avé a diecea parte din veniturile, ce le aru castigá pentru basereca si scol'a comunale cu a sua harnicia, si aptiviiate, si in urma se indatoresce protopopii respectivi cá recurendu la oficiolatele din afora se le mediulocesca esemtiune dela greutatile prestatiuniloru comunali si comitatense. —

XII. Totu spre scopulu inaintarei intielesuali preste totu, si a celei religióse si morali in specie propune presiedintele la ordinea dilei consultatiunea: despre redicarea unei bibliotece de carti si diurnale religiose si morali la fiacare basereca si despre mediulocele cu cari s'aru poté mediuloci redicarea acelei Bibliotéci.

Luandose acést'a propunere la pertraptare a fostu primita de catra adunanti'a sinodale cu mare placere, si aceeasi cu privire la acestu obieptu a si decisu:

a) Fiacare comuna baseresésca representata in sinodu se indatoresce a intemeiá la basereca un'a biblieteca de carti si diurnale religióse si morali, si acést'a spre cultivarea religiosa si morale a paro-

Digitized by Google

cului locale, a docentelui, si a copiiloru scolari apti spre leptura.

b) Că mediuloculu mai deaprope spre intemeiarea de atari bibliotece se voru aplicá banii ce se voru culege sub Liturgia cu discosulu Duminec'a si in serbatori in una fiacare basereca, seau si alte venituri de a le baserecei, seau scolei comunali care e legata strinsu cu baserec'a. —

XIII. In urmá cu privire la Institutulu sinodeloru presupunendu de sene pre celu alu sinodeloru diecesane presiedintele a propusu la ordinea dilei si consultarea despre acést'a, de ora-ce spre multa dauna sufletesca si trupesca a clerului si a poporului credentiosu, acestu institutu se vede a se fi impedecatu acumu de multu, că se nu-si pota eserceá influinti'a salutare in vieti'a baserecei nostre.

Cu privire la acestu obiectu vorbindu mai multi dintre membrii adunantiei sinodali, cari prelenga apretuirea cuvenintiosa a institutului sinodeloru diecesane déa róndulu siau esprimatu adunc'a sua dorere, ca vedu negrigitu si impiedecatu acestu institutu salutare pentru vieti'a baserecescá, pre care baserec'a nostra cá credentiosa conservatoria a dateneloru vechi baseresesci pana in tempurele mai noua l'a conservatu prelenga tota vitregi'a tempului si a impregiurariloru prin cari a trecutu.

In urm'a acestor'a adunanti'a sinodale cá se faca catu-i stá prin potintia pentru reinviarea institutului sinodale diecesanu din partesi a decisu: „Cá in obiectulu acest'a se astérna un'a suplica subscrisa de catra D. D. parochi ai ambeloru tractori representati in sinodu, catra veneratulu ordenariatu metropolitanu, in carea se si esprime rogarea, cá acelasi maritu ordenariatu cu parintiésca intieleptiune se dispuna lucrurile asiá in catu clerulu Archi-diecesei catu mai curendu se pote conveni spre asi esprima lipsele si doriptiele intr'unu sinodu diecesanu."

Era incatu pentru compunerea acestei suplice la propunerea si motivarea O. D. Teodoru Laday representantelui comunale adunanti'a sinodale a rogatu presidiulu, cá se se ingrigésca, si se dispuna cá aceea se se compuna. — Ce si primindu Presidiulu si plenindu la tempulu sau a presentatu adunantiei un'a suplica compusa, carea prelegunduse si acceptanduo adunanti'a de a sua s'a si subscrisu de toti D. D. representanti ai sinodului. (Vedi la calcanulu protocolului.)

Dupa finitulu acestoru conclusa presiedintele a provocatu preotimea tractuale din tractulu Blasiului cá sesi aléga pre cale constitutionale oficialii tractuali, carea urmandu provocarei a si alesu, de asesori tractuali pre O. D. D. Ioane Olteanu Parocu in Bucerdea si fostu vice-protopopu alu tractului Blasiului, Alesandru Munténu parocu in Veza, Vasiliu Marculetiu parocu in Cergaulu mare, Nicolae Medesiasu parocu in Manaradea, Alesandru Albini parocu in Ciufudu, si Nicolae Vlatiu parocu in Obregia, cá suplinitori onoratii D. D. parochi Ioane Papfi parocu in Cratiunelu, Ioane Harsianu parocu in Cemadea, si Petru Aronu parocu in Spatacu.

De fiscu tractuale s'a alesu O. D. parocu din Türiu Georgiu Dragia; éra de notariu tractuale au alesu pre D. Dr. Ioane Bobu profesore de teologia in Blasiu.

XIV. Presiedintele propune adunarei spre consultare, despre modulu publicarei statuteloru acestui sinodu.

La acést'a propunere decide adunanti'a cá acestu operatu alu Sinodului onoratulu presidiu se lu substerna si maritului ordinariatu metropolitanu din oficiu si totu o data se dispuna cá se se si tiparesca pre spesele comuneloru baserecesesi si dupa aceea numai de catu se se publice in 3 dumineci dupa o-alta in singuratecele Basereci de catra parochii respectivi. —

Dupa acestea la provocarea presiedintelui ne mai aflandose nimene, care aru mai avé de a propune ceva spre desbatere, presiedintele a inchiatu sedinti'a sinodale pentru acuma cu un'a vorbire in care esprimendusi sperarea ce o avea, ca in acestu actu momentosu va fi adjutoratu prin svatunile intieleptе ale confratiloru preoti pleni de esperintia, si gratulandusi, cumca in acést'a sperare nu s'a insielatu, le multiumesce, si le poftesce dela Dumnedieu Parintele lumineloru, totu darulu deseversitu si tota darea cea buna cá cu asemenea energia se mai pota concurge cu adjutoriulu loru si la alte sinode. —

Dupa aceea sculanduse O. D. P. alu Sanctelui Zacharia Branu intr'o vorbire preacomodata espunendusi covingerea, ce o avea in activitatea sinodului inca inainte de inceputulu lui, si acést'a din caus'a ca sciá cumcá va avé unu conducatoriu resolutu, esperta, aptu in person'a pre O. D. presiedinte, se bucura, cá efeptele sinodului au si respunsu predeplinu acestei convingeri ale suale, de unde nu numai

Digitized by Google

multiumesce pré-onoratului Domnu presiedinte in numele intregei adunantie sinodali, dara provocandu pre aceasi se consune in urarile sesle „din preuna cu dens'a a rostitu pré-onoratei Domnisi, sale una“ se traésca sgomotosu „— in urm'a carora dupa intonarea imnului „marire intru celi de susu“ se desfacu siedinti'a.

Éra dupa améadiu adunandose representantii sinodali la subscrierea protocolului, acest'a antaiu s'a cetitu si verificatu dupa aceea s'a subscrisu.

Urméza suscrierile 73 preoti si 72 curatori primari.

Blasiu, 8. Martiu 1864.

Epist. Pastorala a Patriarculul din Constantinopole*)

SOFRONIU, prin grati'a lui Dumnedieu, mitropolitu alu Romei noue si patriarcu ecumenicu.

Eminente mitropolitu alu Ungrovlahiei, pré onorabile ecsarchu alu Plaginei si vicariu alu Cesariei in Capadocia, prin grati'a santului spiritu, fratele nostru pré dilectu, si colaboratoriulu umilitatii nóstre Monsegniore Nifonu, grati'a si pacea Domnului fia cu voi.

In mediu-loculu spaimei si tulburarii ce au causatu bisericei celei mari a lui Cristu si celoru-alte beserici ortodocse sustragerea si usurparea proprietatiloru si sacreloru loru ofrande, ce guvernulu principiariu a cutesatu a face, calcandu legile divine si umane, si cari au fostu desaprobate de tóta lumea crestina, una intristare noua multu mai amara, fratele nostru, pré iubitu, a patrunsu anima nóstra, din causa scrii de curendu respandita ací, ca totu acestu guvernu, nu sciu prin ce pecate urmandu, a persecutatotu ce mai pórta semnulu vechiloru pietati si ilustratiuni, dupe ce s'a grabitu a introduce noulu calendariu numitu gregoriano in locuiu celui vechiu, care din tempii cei mai antici, se afla in usu in beseric'a orientala, s'a apucatu a sgudui chiaru basele credintiei ortodocse; ca fara a se feri, ci, din contra, servindu-se pe facia de fortia si de violintia, impune societatii crestine din acele locuri abjurarea, vai! a dogmeloru traditionali ale acestei sante beserice ortodocse, in sennu carea este nascutu.

Dupa cele ce amu aflatu noi ca conformu adeverului, nu numai ca din inaltimea tribunei sacre au cadiutu, din ordinulu guvernului, provocatiuni la apostasia, daré si simbolulu credintiei a fostu recitatu in beserice cu intercalarea condamnata de comitetele ecumenice. Pré santia vóstra ve puteti facilmente imaginá spaima si tulburarea ce aste noutati au causatu acestei mamo spirtuale, santa beserica a lui Christu.

Cu tóte astea, in me din-loculu acestoru scomóte desagreabili, a resunatu si una voce consolatória, care ne a implutu spiritulu d'una bucuria indescriptibila: acésta este resistintia magnanima a Eminentiei Vóstre, ardórea divina si zelulu de adeveratu pastoru, cu care a-ti alergatu in aperarea turmei vóstre contra unoru asemeni atacuri si corse satanice. Pentru aceste cuvinte, noi v'amu laudatu in sinodu si v'amu impletitu una cununa de oratiuni si binecuventari, si venimu prin presintele scrisori patriarcali si sinodice a ve esprima bucuria nespusa ce simte sant'a biserica a lui Chrisu din causa, ca Eminentia Vóstra, custode in corumptibile alu depositului sacru ce vi s'a confiatu, a-ti imprimatu caracterului episcopale si totu santului cleru sigiliulu unei noue ilustrari si a-ti datu bisericei ocasiunea a se glorifica ca credintiosi, aperatori a-i drepturiloru s'ale, sunt la inaltimea misiunii loru: venimu totu o data, in acestu momentu critic, pentru turma vóstra, a ve intinde mana de ajutoriu, a ve consola prin simpatiele nostre fratiesci si a incuraja zelulu vostru divinu in lupt'a acésta.

Avemu sperantia neclintita, frate pré scumpu, ca de la esemplulu vostru celu curagiosu depinde in mare parte victori'a, adica anularea funesteloru proiecte ce se urdiescu. Totu santulu vostru cleru va urmá neaperatu marsia vóstra inspirata de D.dieu, si-vucea nóstra pastorala, resunandu la urechile tulburate ale oilosu vóstre, le va opri d'a cadé in prapastia catra care sunt impinse.

Beseric'a lui Christu, basandu-se pe puritatea simtiementeloru vóstre si pe temerea de Dumnedieu de care sunteti animati, este sigura, ca Eminentia Vóstra nu va sufer si a se face nemica contrariu ca-

*) Reprodusa in Bucinu din diorn. Le Nordu, ca condamna pe Principele Cusa pentru secularisarea monastiriloru si spargerea cuibului greco rusescu. (Vedi si Gazeta Nr. 34.) R.

Digitized by Google

racterului vóstru de mitropolitu ortodocsu, datoriiloru vóstre catre Dumnedieu séu santeloru canóne, fia din dorintia de onori vane, fia din temerea de amenintiari seu de torture corporali, si ca nu veti sacrifica nisce bunuri pretióse si imortali pentru placeri vane si pamentesci, espunendu-ve numele la una condemnare perpetua; ci ca, din contra, veti necesiti veri-ce durere si veri-ce pericolu personale, si ca veti fi gata a ve sacrifica vietî'a pentru salvarea oiloru vóstre spirituali.

Cu acésta convinctiune in privinti'a vóstra, dupe reflesiunea facuta in sinodu despre cea ce datoriele imperióse ale misiunei vóstre spirituali ne ordona sa facemu in aceste grave impregiurari, si in privintia celoru ce se urdiescu la voi contra credintiei unei populatiuni crestine, si fiindu decisu a adresa mai antaiu avertismente eclesiastici M. S. principelui Alesandru Ioanu I, amu decisu se insarcinamu cu acésta pe Eminentia Vóstra, pentru-ca sunteti mitropolitulu seu legitimu si canonicu; si pentru cuventulu incâ cà Altetia Sea, de la urcarea-i pe tronu, n'a avutu nici una data buna vointia a scrie Bisericei, prevediendu póte tristele evenimente ce se petrecu; amu credutu cu totulu inutile a ne adresa M. S. d'a dreptulu.

Prin urmare invitamu si insarcinamu, in virtutea autoritatii nóstre sinodice, pe Eminentia Vóstra se se presinte Altetiei Séle, cà tramisu alu bisericei, sa-i vorbésca cu franchetia, sa-lu consilie si sa-lu aduca, ca parinte si mitropolitu, la pazirea datorieloru séle de chrestinu si principe (déca in adeveru Altetia Sea va fi promotorele usurparii violinti a institutiuniloru eclesiastice si religiose), sa demunstre liberu Altetiei Séle erorea si ilusiunea ce-lu impingu a negri gloriosulu seu nume printr'unu actu nedemnu de totu chrestinulu onestu si prudinte si cu atatu mai multu de capulu unei natiuni, c'unu cuventu prin violarea adeveratei si sanatósei profesiuni de credintia crestina, si prin abandonarea la etatea acésta a credintiei ortodocse a strebuniloru sei, pe catu timpu, in credinti'a acésta, fiindu alesu si glorificatu cà capulu unei natiuni ortodocse, aru trebui s'o glorifice si elu la rendulu seu, imitandu pe vechii regi si suverani ortodocsi cari, atatu prin acte de pietate si zelulu religiosu, catu si prin intreprinderi politice, si-au facutu unu nume nemuritoriu.

Desceptandu prin asemeni consilie de parinte atentiunea seriósa a Altetiei Séle, si reesindu a-lu face sa intieléga gravitatea lucruriloru, eminentia vóstra ei va adresa in acelasi timpu, mai cu séma in casulu candu aceste consilie ara remané din disgratia fára efectu, cele mai serióse observatiuni asupra esercitarii de putere contra consciintieloru copiiloru ortodocsi ai santei Beserice, aretandu-i cà nici una data unu suveranu legitimu, afara de epoca nefasta a persecutiunii christianismului, nu s'a servitu de acte de violintia contra credintiei supusiloru sei, si cà acestu principiu s'a respectatu chiaru printre natiunile etraine Astu feliu eminentia vóstra este datóre a opri pe Altetiea Sea, in numele Bisericei, de la ori-ce intervenire a puterii séle civile pentru cea mai mica alteratiune a traditiuniloru religióse, a dogmeloru si a misterieloru, a simbolului credintiei, si a ori carii alta materia religiósa si spirituale, fiindu cu totulu scutita de juridictiunea civile si privindu numai directiunea legitima si canonica a autoritatii spirituale, care e datóre a conserva sacrulu seu depositu si a veghia la aperarea chrestiniloru ortodocsi, pentru cari noi cata se damu comptu lui Dumnedieu stapanulu nostru a totu-putinte si alu caroru sange va fi cerutu din manele nóstre dupe Ezechielu

Eminentia vóstra nu va omitte totu o data a da consiliele si avertismintele necesarie functionariloru publici si toturu celoru-alti chrestini, a veghia cu tóta atentiunea de conduita clerului, si mai alesu a predicatoriloru s'a preotiloru confesori, tienendu pe fia-care din ei in observarea sacreloru séle datorie si aplicandu, la casu de necesitate. penalitati spirituali novatoriloru si celoru ce, in cunoseintia de causa, se departéza de calea drépta; c'unu cuventu eminentia vóstra, in aceste impregiurari si incercari durerósa, ve-ti intrebuintia mai pre susu chiaru din catu ve va sta in putintia, zelulu vostru infatigabile imitandu pe aceia dintre fratii nostri, cari au luptatu ua dinióra pentru pietate, pentru ca Dumnedieu, in momentulu remunerationii, se ve créda demnu de a ve pune in numerulu loru.

Santa beserica alui Christu avendu intentiunea, spre a implini tóte datoriele ce-i sunt impuse, a veni in adjutoriulu eminentiei vóstre prin tramiterea de ordine adresate chrestiniloru si prin intrebuintiarea altoru medie necesarie si utili pentru oprirea reului ce amenintia, ascépta a afla prin tr'unu respunsu alu emilentiei vóstre resultatulu scriseriloru de facia etc.

Digitized by Google

Subscrisi: patriarculu constantinopolei, episcopii de Efesu, de Eraclia, de Amaria, de Carpatu, de Larisa, de Mitilina, de Melinicu, de Castoria, de Rascopresreni, de Grevena, de Sisanio si de Velesio. 8 Februariu 1864. (s. v.)

Comentarea Bucinului.

Amu communicatu lectoriloru nostri cutesatóri'a epistola a patriarchului Constantinopolei catra Mitropolitulu Romaniei. Acumu remane se intrebamu: deca mitropolitulu a respunsu patriarchului? ce a respunsu? déca guvernulu a obligatu pe mitropolitulu se responda? déca guvernulu Romaniei libere a obligatu pe mitropolitulu se aréte patriarchului din Constantinopole ca cutesanti'a santiei-s'ale este ne esplicabila, ca beseric'a romana este autocefala, ca suveranulu Romaniei nu-i póte vorbi in trebi d'ale tierei nici unu altu calugaru de catu numai mitropolitulu tierei, si acest'a numai in afaceri besericesci?

Déca patriarchulu voesce a se constitui papa orientelui, si déca puterile occidentali i permitu acést'a; déca in fine inalt'a pórta nu vede la ce se espune tolerandu una asemen'a usurpare, apoi noi trebue se ne facemu datori'a.

Este multu timpu de candu présantia s'a mitropolitulu Nifon in temeiulu cavalerieloru séle, — pe care aru trebui intr'una diminétia se'lu intrebamu fórte seriosu cine i le-a datu, — se afla in relatiuni cu strainii. Déca mitropolitulu tierei se dovedesce, prin asemeni acte provocate séu chiaru numai primite de catra densulu, ca deschide portile strainului si trada cetatea; déca, prin amestecalu ce tolera strainului in beseric'a romana, voesce sa supleze pe ciocoii cari numai potu chiamá astadi, grati'a Domniteriolui romaniloru, influinti'a si baionetele straine in afacerile tierei; déca in fine mitropolitulu actuale nu va, nu pótel nu scie cumu se tiene scaunulu unei mitropolie autocefale intr'una tiéra libera apoi, este datori'a, imperiósa a guvernului, sa-i aréte ca nu este mai multu de catu unu functionariu platitu alu statutui, si ca, séu trebue sa se inspire de spiritulu de progresu si taria care domina astadi in Romani, séu trebue sa se retraga intr'una chilia din Caldrusiani oru din Cernica spre a-si espia pecatele.

Nu, nici intr'unu casu si nici intr'unu chipu natiunea romana nu va suferi acésta batjocura venita asupra-i prin mitropolitulu tierei. Patriarchulu Constantinopolei e unulu din patru patriarchi ortodocsi, pe cari i veneramu cá ortodocsi, si dintre cari nici unulu mai multu de catu altulu nu au vre-unu dreptu asupra besericei nóstre autocefale, in capulu careia sta unu mitropolitu autocefalu, care de faptu este si elu unu patriachu. Ce felu! Mitropolitulu tierei nóstre este unu consulu aginte alu patriarchului din Stamhulu? Nu avemu destui alti consuli representanti si atatoru puteri, cari ne amesteca Statului si jurisdictiunea lui?

Acésta cutesatória epistola a patriarchului Constantinopolei credemu ca a indignatu tóte animele simtitórie ale romaniloru cari au una schinteia de patriotismu si de demnitate nationala. Ne pare fórte reu ca D. ministru alu culteloru, poetulu Bolintinénu, nu s'a atinsu de locu de acésta insulta venita tronului si scaunului archiepiscopale alu tierei prin medulocirea unui functionariu alu seu, unui functionariu de sub jurisdictiunea sea.

Trebue cá negresitu mitropolitulu, care nu s'a grabitu se-si faca indata datori'a, séu se se obliga a respunde oficiale patriarchului Constantinopolei: cá elu nu si cunósce caderile; ca prin acésta epistola a facutu unu actu de usurpatiune; ca mitropoli'a romaniei este autocefala; ca nu se póte recunósce nici unu dreptu de amestecu alu patriarchului Constantinopolei in afacerile Romaniei si ale besericei romane; ca acelu patriachu nu are mai multu dreptu a se amesteca in afacerile nóstre decatu pe catu dreptu aru avé mitropolitulu Romaniei sa se amestece in jurisdictiunea si in afacerile acelei patriarchie, — si ministrulu Bolintinénu se publice prin Monitoriu unu asemene respunsu alu mitropolitului catra patriachulu Constantinopolei. — séu sa-lu destitue indata.

PROVOCARE ECONOMICA.

Eeca si vreo cateva puncte de modelu:

(Contionare din Nrulu III.)

2. Fabricarea unui oçetu de casa bunu si eftinu!

La 12 cupe (ocale) de apa curgatóre se pune $^1/_4$ puntu de miere ($^1/_2$ litra). —

Digitized by Google

incaldiésce apa, dar' ca se poti liniscitu suferi man'a in ea, si miérea pune-o in ceva apa ferbinte. — Varsa apa caldutia in vasulu de ocetu, pune in ea miérea subtiiata cu apa ferbinte, mai pune apoi in vasu 1 cupa (oca) de vinarsu tare, 1 cupa de ocetu tare, 5 loti (28 dramuri) piatra de vinu (care se leaga de parietii butiloru in care au festu vinu) care trebue pisata in pulbere marunta, si in urma mai pune unu patrariu de cupa (1 litra) de drojdii. Prin amestecarea astor'a incépe fermentarea (ferberea) si in 4 septemani se face ocetulu celu mai tare. — Dupa asta se scóte ocetulu, se pune in glasi séu urcióre bine astupate si asiediate la unu locu réce, ear' vasulu ocetaru se póte implé din nou cu cantitatea de apa, de vinarsu si miére, dar' fora se se mai pue cá antaiu si ocetu, pétra de vinu séu drojdii, si in 14 dile se face din nuou ocetulu gata. Asta lucrare din urma se póte renoi de cate ori vei vrea si copii din copii potu intrebuintia asia ocetarulu, fara se aiba trebuintia alu implé cá d'antaiu. — Vasulu ocetaru trebue se stè la unu locu caldurosu, si véra in sóre sub unu acoperisiu óresicare.

La ocetaru se intrebuintiédia unu vasu de dóge, de marimea care ti va placé, in astu vasu se face ceva mai josu de jumetate intr'o dóga o gaura, prin care se slobóde ocetulu celu gata. In fundulu d'asupra sub dóga in care este gaura, inca se face o ganricica, pana la care se imple vasulu. Pe gaur'a din dóga se pune o pétra séu léspede, cá prin vasu se póta mereu circula aerulu.

(Va urma.)

Orfanii la mormentu!

Umbra pia, ce te ascunde
Estu mormentu in senulu seu,
Spunemi, de ai scapatu din unde,
Cari plutescu spre Eliseu.
Este acolo vre-o scapare
Pentru celu ce face reu;
Si a orfanului strigare
Ore aude-o Dumnedieu?

Óre este resplatire
La cei morti, cu votamentu
Pentru a patriei fericire,
Libertate si pamentu;
Óre cei ce pentru tiéra
Moru in lupta cá eroi
Spunemi inviavoru 'era
La judeciulu de apoi?

Vediu, ca multi pre asta lume,
Chiaru si aceia ce au versatu
Sange scumpu pentru natiune
Adi cu totulu se au uitatu;
Si orfanii plangu ferbinte,
Ca su cá pulii golasiei,
Candu i lase a loru parente
O seracii vai de ei!

Lumea adi cu totu 'si uita,
Ca sunt fii de eroi
Ce si au pusu viatia 'n lupta
Cá se scape din nevoi.
Tiér'a, limb'a cea mareatia,
Pre cari ei le au preferitu
La copii si la viétia
Si lui Marte s'au jertfitu.

Copilasii o durere!
Pre la usi ambla cersindu
Si ne aflandusi mangaiare
Plangu micutii suspinandu;
N'are cine sei asculte
Cá aloru tata e 'n mormentu,
Si dorerea se li-o scurte
N'au pre nime pre pamentu.

Mergi dar' pia umbrisióra
Si vestesce 'n Eliseu
La acei, ce pentru tiera
Morindu, dormu acumu mereu,
Ca orfanii cei lasara
In viatia micutei
Umbla plangu cersindu prin tiéra
O seracii! Vai! de ei!!!?

Ciceu-Cristuru, ca din giurulu resiedintiei odiniora alui Mihaiu Eroulu.

Ioane P. Popu,
prota micu.

Redactoru respundietoru
Iacobu Muresianu.

Editiunea: in tipografi'a lui
Ioanne Gött.

Digitized by Google

Foaia

pentru

Minte, Anima si Literatura.

№ 5. 1. Iuniu. 1864.

Necrologu.

† Simeone Barnutiu.

Tunica de doliu imbraca asta-di tóta natiunea romana, ca-ci Pétr'a cea d'in anghiu, column'a poternica, Luceferulu celu luminosu, eroulu din campulu libertatii, regeneratorele, mecen-tele si geniulu natiunei romane ¡Dr. Simeone Barnutiu, sbociumatu de o bola cumplita si indelungata in alu 56 anu alu vietii sale active rentorcundu-se de la Eliconulu museloru moldo-romane catra dulcea sa patria Silvania, la locuiu nascerei sale Bocsia romana in 28. Maiu s. n. à. o. 8 óre a. m. se mutà spiritualminte in campii Elisei, dorindu ca recile-i oseminte se repause acolo, unde i stralucise prim'a radia de vietia.

Gelnic'a solenitate natiunale se terminédia astadi in 2. Iuniu s. n. 10 óre a. m.; la care se adunara romani de tóte clasele si din tienúturi mai departate preste 2000, preoti 50 si ceea ce ne mangaiá anim'a in oceanulu acestei doreri e, ca 2 preuti r. din dieces'a urbei mari, mai multi civi si deregatori de alta natiunalitate, din locuri departate venindu, adausera marimei solenitatii, facundu prin acést'a se se rusine mai vertosu acei deregatori si preoti romani indiferinti, carii cunoscundu acésta fatale intemplare, sciindu diu'a inmormentarei si nefindu prin ce-va giurstare neplacuta impedecati, numai pentru lene au indiferentismu nu se presentara a partecipá din acestu pocalu de amaratiune si compatimire! — Ddieu le ierte ca nu sciu ce au facutu!!

Ceremoniele funebrali, la astrucarea preotiloru (avendu si repausatulu caracterulu preotiescu nedelebile, se persolvira de mai multi protopopi si preoti asistenti sub ponteficarea Remului D. Vicariu foraneu alu Silvaniei, Demetriu Coroianu, care cu unu limbagiu dulce si totu de odata scientiosu, ca-si cel-a alu S. Ioane Gura de aure, cu vive coleri descrise viéti'a, suferintiele si meritele geniului mutatu de la noi, cantandu dupa a cést'a nau versu funebrale, urmatu de o dechiamatiune, prin M. O. D. preotu locale: Silvani, schimbata de o cuventare entusiastica improvisata, si indreptata mai alesu catra poporu aretandu, perderea cea mare casionata natiunei romane prin mórtea repausatului, dupa acést'a osemintele redicate prin 4 preoti, si comitate de multimea numerosa, se asiediara in cemeteriulu besericei locale. De unde rentornandu toti la can'a parociale, se proieptà cá se se faca o coleptiune de bani in tóte patriele romane, pentru redicarea unui monumentu intru eternarea numelui si meriteloru repausatului, care adoptandu-se, se prochiamara unanimi consensu de colectore: Remulu D. Vicariu foraneu alu Silvaniei cu locuinti'a in Szilagy-Somlyó, comit. Crasna si intr'unu patrariu de óra se si adunara 150 fl. v. a. — Acumu dar ochii tuturoru strainiloru sunt tientiti asupr'a natiunei rom., cá se védia catu de recunoscatória va fi catra acestu compuse, care conduse la limanu corabi'a politica a natiunei r. cea atacata de váluri. Oblatiunile se se tramita de a dreptulu si francate Remului D. Colectore Demetr. Caroianu pana la finea an. cur, precandu apoi aceste tóte d'impreuna cu numele generosiloru DD. contribuinti se voru divulga prin foile publice natiunali. Despre materi'a cualetatea si cantetatea monumentului va decide sum'a baniloru si asociatiunea lit. rom. trans.

Foile nostre romane sunt cu profunda onóre provocate a primi acestu Necrologu si cuventarea urmatória in colónele loru. J. Ga. —

Digitized by Google

Cuventarea

tienuta cu ocasiunea imormentarei Mentorului natiunei romane: SIMEONE BARNUTIU, prin Rsmulu Domnu Vicariu Foraneu alu Silvaniei: Demetriu Coroianu. In Bocsi'a romana 2. Iuniu s. n. 1864.

„Celu ce urmédia dreptatea si indurarea va afla viétia, dreptate si marire" C. Esempl. cap. 21.

Petrunsu de intristare, si sbuciumatu de doreri mi redicu cuventulu in mediuloculu acestei gelinde a-dunari, alu carei lacrimosu suspinu de pe fetie lu-cu-legu dicandu: Sermana natiune romana! Abié este anulu de candu invesculta in dolin, pre laureatulu teu Poetu ANDREIU MURESIANU, — care ti à insufiatu si animatu spiritulu catra croirea unei sorti mai favoritórie, tie competinte — l'ai petrecutu la mormentu, si éta acumu pre regeneratorele spiritului libertatei tale pre SIMEONE BARNUTIU Jure consultulu, pre indigitatorele carierei pre care aveai de apasi si a inaintà natiune doiósa! pre acelu spiritu sublimu, — ale carui cunoscintie filosofice asemine sie-si n'a avutu nici in trecatori, de candu amu descinsu aici din Itali'a, nici Temidea romana mai desceptu si favoritu Jureconsultu, — lu-gelesci, gelesci ca apuse de pe Orisontulu teu, si acumu prin noi devotii tei fii incunoginri osemintele lui cele reci, spre ai dá onórea cea mai de pe urma, si a comita la eternulu repausu pre aceea fiintia indefesa, care s'a frantu sub greutatea ostenteleloru sale, puse pentru tine! — Voi gelniciloru lacrimandi si tacendu strigati: O serace poporu rom.! care asié pucini barbati alesi ai si tu-si catu de curendu esci parasitu de densii! Asié este gélnica adunare! Gelimu cu totii unu omu, carui-a la spiritu — intre mai multe milione, asemine nu se afla, unu cosmopolitu in strinsu intielesu alu cuventului, unu nesciutoriu a face reu, éra maestru in faceri de bine, unu barbatu demnu de alta epoca, unu Socrate adeveratu alu tenerimei, mentoru alu intregei natiuni si unu altu O'Conel alu poporului rom., a carui- anima ardea de zelulu pentru bunastarea, si asudá pentru desradecinarea fatalitatei poporului rom. „pentru aceea ascepta mostenirea de veci." Ecl. c. 51.

Acestu sóre luminosu mutandu-se la cele eterne, plinindu stralucitulu cursu alu vietiei sale celei pré nobile, mie mi cadiu gelnic'a provincia de a ve susterne virtutile lui; inse privindu la grandiós'a problema ce mi-sta inainte me afiu fortiatu a recunósce nepotintia-mi de a o resolvi deplinu, simtindu-me asemine unui pruncu, ce cu o lingura mica vre se golésca de apa profundulu oceanu, fiindu intrég'a viétia a repausatului o catena neintrerupta de merite, o cununa nevescedita a fapteloru virtuóse, si atatu de cunoscute in mai multe Patrie rom., catu numai numele de SIMEONE BARNUTIU erá unu echo laudatu si maritu pentru elu, in togma cumu cuventá odata unu oratore catra Filipu Maced. voindu alu lauda, dicendu: „Destulu se-ti fie in laude a dice ca ai fiu pre Alesandru;" asié dara numele Filipu pentru fiulu seu in sinulu Eliniloru; ér alui S. BARNUTIU pentru sine insu-si remane in eternu cu litere de auru scobitu in animele dulcei sale natiunii rom., cá se durédie alature cu natiunea!

Inse de altu penelu sunt demne grandiósele merite ale acestui veneratu barbatu! ca-ci in consciinti'a debileloru mele poteri spirituali, me temu, ca nu cum-va voindu e terminá acestu opu gigantieu pentru mine, numerandu, facultatile ce le avù acestu Mecenate adoratu, despre plapand'a lui vieatia lucratoria insocita de o taria sufletesca ne'nfranta, de meritele ce-si aduna, suferintiele ce patimi, surghiunirea pentru conducerea natiunei sale, genialitatea lui cá filosofu, juristu si publicistu, indurarea lui cá crescinu si Mecenate: — nu voiu face alta, de catu voiu casiuná amiciloru sei presinti nou sorginte de lacrime, cumu si consangeniloru si clientiloru doreri si suspineloru suspine. — Értati-mi dara, cá ajutatu de bunavointi'a vóstra, spre mangaiarea nóstra a toturoru, amesuratu debileloru mele facultati, cu acést'a trista ocasiune in scurte trasore se areta, ca omulu cá locuitoriu pe acestu planetu intunecatu e membrulu unei societati, din felurite medularie statatórie si cá atare e deoblegatu a face destulu pretensiuniloru societatei, in care se afla; din care deductiune cunoscandu viéti'a acestui mare barbatu, aceea-si forma aflandu-o impuneriloru societatii: vomu primi alinarea cursului lacrimeloru, o bucuria spirituale, vediendu consonanti'a fapteloru repausatului cu dorintiele societatii, si ne voru serví si de Clateriu si impintenare la asemine fapte nobile si maretie.

Éra tu eterne Ddieule! indura-te si cá lui Isaia profetulu prin angerulu teu, tramite-mi unu carbune se se atenga de budiele mele, se mi indrepte mintea la predicarea adeverului, si la fruptuós'a lui altuire in animele acestei gelnice adunari.

Digitized by Google

I.

Omulu-e nascutu pentru societate. Starea protoparintelui la inceputu erá ne'nbunata, pana nu-si aflase semeniulu seu, si dupa aceea imultindu-se genulu omenescu, din liber'a sa vointia, din indemnulu intieleptiunei sale cei naturale s'au adunatu in mari societati omenesci, sub feliurite numiri de tiere, regate, imperatie séu principate si precumu numirile sunt diverse: asié si legile — de carii se folosescu si se conducu la tienta, care e singura fericitarea omeniloru — sunt diverse; si pre candu furnicele si albinele numai de instinctu naturale conduse lucra la olalta, ba si aterna de la principii sei: ómenii moritori implinescu acest'a cu votulu si liber'a loru plecare, edificandu prin acést'a unu corpu morale, alecarui-a medularie sunt tóte individualitatile statului, de sine intielegendu-se, ca precumu in corpulu materiale nu potu fi tóte medulariele numai capi, ochi, mani au picióre, ci tóte sunt diverse: asia si in corpulu morale alu societatei omenesci nu sunt toti de o potriva; ci altulu e capu cá reginte au conducatoriu, altulu mana, cá lucratoriu, altulu piciorn, care alérga, servesce, si asié toti concurgu la fericitarea totului, si a partiloru constitutive.

Utilitatea societatiloru deplinu o documentédia acea, cá nu viamu selbateci; ci sub scutulu legiloru si poterei principale in societate politica, fiindu asecurati in contr'a nevaliriloru straine, si far' de frica, ca dóra cine-va ni va rapí averea cea cu cruntu sudóre castigata, séu ca pre noi au sociele nóstre le voru portá in servitute.

Dintru aceste urmédia ca politicii in 3. classe impartiescu poporulu. In clasea 1-a numera pre invetiatori, de cari se tienu totu soiulu de judecatori, fie ei ver' de ce categoria, antisti, consiliari si preoti. In clasea 2-a a fi, se considera aperatorii tierei adeca militi'a. Intr'a 3-a clase lucratorii si totu feliulu de maiestri. —

Invetiatorii trebue se fia mai puçini, aperatorii mai multi, lucratorii si mai multi, ca-ce acést'a clase sierbesce cu nutretiul, imbracaminte si locuintie, celorulalte caste, ér' aceste densei cu dorita si meritata reciprocitate.

Considerandu functiunile acestoru clase, pré usioru se póte pricepe, ca misiunea clasei prime e cea mai sublime, far' de a carei esistintia, sustarea celoru din urma e cu nepotintia; si de si clasea lucratoriloru e acea pre care se basédia tóta cladirea materiale a societatei omenesci; totu-si fundamentulu spirituale, care da direptiune societatei materiale e singura clasea prima, sub flamur'a acestei-a militédia a dó'a, éra sub scutulu acestei se odihnesce cea din urma, fiindu scadiuta in poteri prin ostenintiele dilei. — Clasea prima face legi si esópera esecutarea loru, acést'a indreptatoriulu si manaducatoriulu celoru retaciti si neintielepti, acést'a cu legile sale ca cu nescari bastióne poterice ingradesce societetatea omenésca; acést'a prin invetiaturele sale redica societatea omenésca la consciinti'a de sine, si ajutata prin religiune aréta moritoriului ca nu-i numai dobitocu; ci cu puçinu mai josu de catu angerii creatu, prin urmare pórta tipulu si asemenarea urditoriului naturei, si cumca in cunun'a cea mare a zidiriloru intre Ddieu si dobitocu face ochiulu celu de mediiocu, avendu spiritu nemoritoriu, minte, intieleptiune, si deplina libertate.

Omulu de clasea antaia are obligatiune pre sine a se cultiva, cá asié se póta si pre altii descepta; si fiindu ca e subiectu nu numai alu societatii materiale, ci si acelei spirituale: are detorintia a invetia pre cei lalti moritori, conducendu-i cu lumin'a credintiei cei adeverate, aretandu ca spiretulu e asiediatu in cas'a cea de lutu numai cá o planta in resadariu, ca de acolo se se straplante in patri'a eterna, are de a predica poporului, ca intre leganu si mormentu totu dorerea ni vestmentu, ca aici pre pamentu nu avemu cetate statorica, ci viéti'a eterna trebue se o cercamu, in a carei pórta sta judecatoriulu asceptandu-ne se damu socotéla despre negotiatori'a cu talantii capetati, asié se luamu au drépt'a resplatire au meritat'a isbanda.

Invetiatoriulu e detoriu mei in colo a ingrigi si de viéti'a politica a poporului, staruindu ca — decumva aceea e apasata — se i arete calea legiuita, prin care si-póte castigá drepturile de carii nesatios'a ambitiune, reutatiós'a intentiune, au vitregimea tempului o au despoiatu; a ingrigi cá vincululu iubirei crescinesci preste totu organismulu societatii omenesci se domnésca; a descepta in omu iubirea catra autorele naturei, aretandu catu e acel'a de santu, induratu, potinte, si ca tóte cererile lui le póte implini; a invetia ca Ddieu aici pre pamentu in partea spirituale are de vicariu pre Pontificele romanu, éra in cea politica pre Regi si Imperati alesi de santi'a sa spre fericitarea omenimei. — Aceste plinindu-le

Digitized by Google

face destulu pretensiunilorn, respective misiunei sale, documentandu ca inflorirea binelui publicu si consolidarea lui i jace la anima.

Aceste sunt acele obligatiuni, cu carii totu fiiulu statului aflatoriu in clasea prima e insarcinatu; caror'a in catu a respunsu repausatulu Dr. S. BARNTTIU: vomu vedé pe scurtu in partea.

II.

Prea demni si gelnici ascultatori! Candu iau in consideratiune Istori'a vietiei adormitului in domnulu, ca unu campu inflouitu mi sta 'naiute viéti'a lui, si pe tóte faptele lui aflu scrisa puritatea vietiei, si infiacarat'a iubire a binelui insocirei omenesci, meritele i sunt legionu, demnitatea lui rara; iubirea de apropelui i a comitatu pasii cá si umbr'a trupulu in tempu serinu, pré 'ntieleptiesce sciindu ca iubirea e temeiulu tuturoru virtutiloru; éra virtutea dupa definitiunea intieleptului Seneca: e invoirea animei cu sine insu-si, prin urmare a nisuitu a fi impacatitu cu sine, de apropele si autore séu. Se i luamu inse viéti'a mai in detaiuri.

Acestu barbatu de renume europeanu, se nascu la an. 1808 in comun'a acést'a unde ne aflamu in Bocsi'a romana, din parinti agricultori: Ioane si Ioana demni de veneratiunea nobiletui loru fiiu, carii cunoscandu poterea mintei fiiului loru, si aflandu-se ne averi de a lapta cu neptarulu muselóru pre dilectulu loru balatu, in anulu 7 alu vietii fu dusera la scólele din Simleulu Silvaniei, de unde — terminandu cu calculi laudaveri cursulu normeloru — alerga la Carei mari spre continuarea sciintieloru in gimnasiulu de acolo, unde in 5 ani cu asié laudavera diligintia termina sciintiele propuse, in catu memori'a densului nici in tempii din urma n'a potutu fi stersa din anim'a Professoriloru sei, laudandu-lu unulu din cét'a acestora: decandu e gimnasiulu de Carei mari nici a fostu nici ca va fi orecandu studinte ca S. B. — De aci cu calculi de precelentia pleca acestu amicu alu Minervei catra parnasulu musceloru blasianu, unde ne fiindu Liceu se detiermuri a imbratiosia sciintiele sacerdotali. Cu ce progresu a studiatu aceste sciintie, luminatu dovedescu testimoniele ce se afla in protocolulu seminariului blasianu precumu si aceea, ca terminandu cursurile teologice fu denumitu de profesoriu antaiu la fisica, apoi la istori'a universale in mai sunu laudatulu gimnasiu, si ca atare consecrandu-se de preotu prin II. s. nostru Eppu Fogarasianu Ioane Lemény la an. 1833 se denumi de prefectu alu studieloru in seminariulu blasianu, unde si io avuiu onóre a-i fi subordinatu. — Cu ce afabilitate au tractatu acestu barbatu nu numai invetiaceii sei, ci si clerulu siesi concreditu, viu documentédia subordinatii lui, carii nici pan' in diu'a de asta-di nu la'u potutu uitá din anim'a loru, ci cu cea mai mare pietate si aducea aminte de dinsulu, care nu cunoscu despotismulu fapticu, nici van'a gloria, ci cea mai rara umilitate, fraged'a imbratiosiare a supusiloru sei, si cordial'a conversare, cu unu cuventu meritase a fi farolu si columu'a moralitatei.

La anulu 1835 fu denumitu in semnu de recunoscintia pentru rarulu talentu, si meritele puse in campulu eruditionei prin veneratulu senatu diecesanu de notariu consistoriale, de care offu destulu de onorificu abdise sciindu, ca mai multu va folosi binelui publicu si nationale de va cuprinde o catedra de profesoriu, ceea ce si dobendi la studiulu filosofiei, pre care elu l'a propusu mai antaiu in Liceulu blasianu la an. 1841. in limb'a rom. secerandu spice de laude, remanendu credintiosu acestei cariere prin ce escandu-se intrigele intre profesori si Eppulu Lemény — volbur'a pernicióna dispresna cu mai multi colegi ai sei de natione binemeritati, lu redica din pestelu séu, ce inse nu la descragia; ci mai vertosu l'indemna la castigarea unei mai sublime perfectiuni; dreptu aceea se sacrifica cu totulu studieloru juridece, in academi'a Sibiiana si antic'a universitate Vieneza, unde ca deputatu alu nationei rom. elaborase si asterise mai multe suplice la Maiestate si ministeriu in caus'a nation., si fiindu alesu de preside alu comitetului nationale permaninte din Sibiiu, in forórea evenimenteloru celoru mai insuflatórie de grigi, cu o rara resignatiune de sine, si ne'nfranta alipire catra naltulu tronu si natiune documenta, ca-ce erá gat'a sangele si viéti'a a le aduce ardere numai cá aceste se prosperedie.

Acestu barbatu la an. 1848 in Dominec'a Tomei (15. Maiu) in campulu libertatei vesti libertatea si independinti'a nationale, cu care ocasiune jurara mai multi ca 40,000 rom. fidelitate augustei case domnitórie. Acest'a cá conducatoriulu nationei r. fù cu o furia turbata persecutatu prin fautorii revolutiunei din an. amintitu, éra prin Maiestatea Sa pentru merite si fidelitate decoratu cu ordulu cavalerescu. In an. 1850 restaurandu-se pacea si ordinea, pentru ter-

Digitized by Google

minarea sciintieloru juridice grabesce catra Patri'a, unde rigorosandu si-castiga laurea si diplom'a de Doctoru; si ca atare trece peste Carpati la fratii de unu sange in Moldov'a, unde dobandi o catedra profesorale in academi'a de Iasi, carea si dupe prefacerea academiei in universitate inca o tiene, insa mai tardiu invinsu de nepotintiele fisice, spre cea mai profunda dorere a invetiaceiloru, cunoscutiloru, rudeloru, amiciloru si a tóta natiunea rom. in 28 maiu a. cur. 8 óre a m. se mutá la cele eterne! perdiendu intrensulu natiunea rom. din tóte patriele unu individu, carui-a semine nu vei aflá pe tota orisonulu natiunei rom, ceea ce eclatantu dovedescu manuscriptele lui filosofice si juridice, cari i voru redicá unu monumentu mai duratoriu cá celu de bronsu, marmore au diamantu. Perdura intrensulu romanii pe anteluptatoriulu natiunalitatei, libertatii si independintiei sale, studintii seraci pe binefacatoriulu loru, amicii pre amiculu, consangenii pre fragedu jubitoriulu loru consangenu, universitatea de Iasi pre veneratulu seu profesoriu, tenerimea rom. pre mentorulu seu, si intrég'a natiunea rom. pre O'Connelulu, Lamartinele si Montesqueulu seu!

Gelesce dar natiunea rom. d'in tóte patriele pe acestu credintiosu fiu repausatu alu séu, si gelindu redica-ti ochii inlacrimati catra Daulu vietii si alu mortii rogandu-lu, ca se se indure a primi pe acestu spiretu mutatu de la noi in sinulu dreptiloru patriarci: Avramu, Isacu si Jacobu, si pre noi cu alti berbati asiá binemeritati si virtuosi a ne mangaiá, si plangendu suspina cu classiculu strabunu: „Multis ille bonis flebilis occidit, nulli flebilior quam mihi", éra pe mormentulu acestui meteoru apusu se cadimu flori si vitorele cantandu: Fie-i tierin'a usióra si memori'a eterna!!!

Programulu*)

Solemnitatei fenebre instituite de Consiliulu Academicu alu Universitatei de Iasi

in memori'a

Reposatului profesoru SIMEON BARNUTIU.

1. Solemnitatea se va serba Sambata in $^{13}/_{25}$ Iunie 1864.
2. In acesta di, pene la 10 ore cei multu, se voru fi adunatu in curtea Bisericei Trei-Ierarchi:
   a) Institutorii si scolarii tuturoru scóleloru primare din Iasi fiacare cu stegulu seu in doliu;
   b) Candidatii preparandi ai Institutului pedagogicu,
   c) Profesorii si scólarii Seminariului Socola cu stegurile in doliu;
   d) Profesorii si scolarii Gimnasiului din Iasi cu tote steagurile in doliu;
   e) Studentii Universitatei in doliu cu cununa si cu cele cinci stindarde invelite in negru.
2. La 10 óre Cortegiulu funebru porneste dela Trei-Ierarchi si pasiesce prin Strada mare la Universitate in urmatorea ordine:

   Banda militara. Stindardele Universitatii si Studentii. Steagurile tuturoru scoleloru primari. Scolarii primari cu Institutorii loru. Candidatii preparandi. Scolarii si Profesorii Seminarului Socola cu stegulu. Scolarii si Profesorii Gimnasiului cu stegurile.
4. Ajungendu la Universitate, Banda militara astepta in Curte defilarea Cortegiului intregu si apoi se retrage.

   Studentii cu stindardele se sue in sal'a cea mare a Palatului Universitatei.

   Asemenea intra in Sala Institutorii si acei scolari primari cari porta steagurile; ceilalti scolari primari se asedia si remanu in Curte.

   Candidatii preparandi, Scolarii Seminarului Socola, Scolarii Gimnasiului, precumu si toti profesorii intra in Sala cea mare.

   La ajungerea in Sala, stegurile se grupeza de amendoue laturile piedestalului.
5. La 11 óre incepe Solemnitatea academica prin cateva cuvinte de introducere dise de Rectorulu Universitatei.

   Oratiunea funebra din partea Consiliului Academicu o va pronuntia D. G. Marzescu, Profesoru din Facultatea juridica;

   Apoi va vorbi D. T. Lat siu, Profesoru gimnasialu, in numele scoleloru secundare;

   Dupa aceea D. Darzeu, Institutoriu superioru de la Trei-Ierarchi, in numele scoleloru primari;

   Pe urma D. A. Branza in numele studentiloru Universitatei.
6. Solemnitatea se va termina prin depunerea cununeloru pe Piedestalulu bustului lui Barnutiu.

Rectorulu Universitatei
TITU LIVIE MAIORESCU.

---

*) Vedi Gazeta Nr. 50.

Digitized by Google

Actu *)

de constatarea voturiloru date de Popululu Romanu asupra Plebiscitului propusu la $^{2}/_{44}$ Maiu 1864.

Noi subscrisii:

Nifonu Mitropolitulu Ungro-Vlachiei,

Vasile Sturza, primulu presiedinte alu curtii de casatiune,

Alesandru Catargiu, presiedinte de sectiune la curtea de casatiune,

Ionu Emanoilu Florescu, generalu si capulu anteiului comandamentu militar,

Constantinu Apostolescu, presiedintele curtii de apelu civile Sectiunea I din Bucuresci,

Dimitrie Meleghie, presiedintele curtii de apelu civile din Iasi,

Eliodoru Lapati, presiedintele curtii de apelu din Craiova,

Constantinu Bosianu, decanulu facultatii de dreptu din Bucuresci,

Titu Livie Maiorescu, rectorulu Universitatii din Iasi.

Stefan Stoica, presiedintele municipalitatii din Bucuresci.

Mihailu Idieriulu, presiedintele municipalitatiei din Iasi.

Ioanu Solomon, presiedintele municipalitatei din Craiova,

Nicolae Hagi Nicola, presiedintele municipalitatiei din Galati,

Georghe Alecsiu, presiedintele municipalitatii din Ploiesti,

Carii, prin decretulu MARIEI SALE ALECSANDRU IOAN I., DOMNULU ROMANIEI, cu Nr. 565 din $^{14}/_{26}$. Maiu 1864, suntemu numiti inalta comisiune, pentru a cerceta votulu datu de popululu romanu asupra plebiscitului ce i s'a propusu de MARIA SA prin proclamatiunea de la $^{2}/_{14}$. Maiu, neamu adunatu in santa Mitropolie, in dilele de 18, 19 si 20 Maiu, si amu cercetatu registrele originale adeverite si de Tribunalele fie-caruia judetiu, in care au sub-scrisu cetatienii de ori ce trépta, — cuprindiendu si preotimea si armata — din tóte satele si orasiele tierei intregi, si din numerulu totalu de 754,148 (sépte sute cinci-dieci si patru de mii una suta patru-dieci si eptu) alu celoru cu dreptu de a vota dupe aratarea Administratiuniloru, amu dovedita ca 682,621, (sése sute optdieci si doua de mii sése sute doue-dieci si unulu) de ce tatieni au priimitu Plebiscitulu propusu de MARIA SA, dicundu: DA, si numai 1,307 (una mie treisute sépte) au votatu improtiva dicundu: NU.

Acestea amu gasitu si le marturisimu inaintea natiunei.

Eara spre deplina loru intarire noi amu subscrisu toti cu propria-nóstra mana actulu de facia in doue esemplare, din care unulu il vomu supune noi insine Mariei Sale Domnului, eara cela-l-altu il vomu inainta D-lui presiedinte alu Consiliului de Ministrii, pentru a fi asiediatu in Archiva Statului.

Incheiatu la Bucuresci, in Santa Mitropolia, Joi, la 21. Maiu 2. Iuniu anulu mantuirei una mia optu sute sése-dieci si patru.

(Urmédia semnaturile presiedintelui si membriloru inaltei comisiuni.)

Secretarulu I. C. Petrescu.

*) Vedi si Gazeta Nr. 43.

Respunsulu Mariei Sale catra cleru.

Prea-Sfinte parinte,

„De cate ori pré-sfintia vóstra, anteiulu organu „alu clerului romanu, imi adresati cuventulu, eu sunt „mundru si fericitu de a ve respunde, caci atunçea „sunt siguru de dreptatea si de sucesulu causei ce „apera.

„Nu de astadi clerulu romanu a doveditu ca „elu nu isi ia loculu de catu acolo unde este causa „religiei, a natiunei si a dreptatii.

„Clerulu, dandu'mi puterniculu séu sprijinu in „impregiurarile actuale si chiamandu bine-cuventarile „cerului asupra vointiei natiunei, rostita intr'unu chipu „atatu de solenelu in dilele de 10 pana la 14. Maiu, „au doveditu inca odata, ca tiér'a póte in ori ce im„pregiurare nationala a se redima pe Ministri altarului.

„Noulu asiediamentu electoralu face clerului o „parte larga in viitórea representatiune a tierei.

„Contezu dar pe sprijinulu seu spre a putea de„sevirsi organisatiunea tierei in generalu, si imbuna„tatirea sórtei preotimei in deosebi.

„Catu pentru pré-sfintia vóstra, cunosceti afec„tiunea ce ve pastrezu in deosebi si placerea ce amu „pururea de a ve vedé langa mine si de a ve mul„tiumi.

„Priimiti multiumirile mele si in privintia feli„citatiuniloru, ce 'mi adresati pentru Maria Sa Dómna.“

Digitized by Google

PROVOCARE ECONOMICA.

Eeca si vreo cateva punctu de modelu:

(Capetu.)

III. Facerea unui vinu din mustu de mére, tocmai ca celu de struguri!

In nice una tiera nu se facu atatea imitationi de vinuri cá in Eglitera.

Fabricarea cea mai principala este din mére si in modulu urmatoru: Dupace s'au storsu mustulu si s'au pusu in unu butoiu, bute, etc. sé voru lua pentru fiacare cuantitate de mustu de 120 punti ($54^1/_2$ de cupe séu ocale) 3 punti (1 oca, 1 litra si 28 de dramuri) de piatra de vinu, care se piseadia meruntu si se topéscu in o mica parte de mustu inferbintatu, si se va pune in mustu. Dupa asta, si dupace au inceputu mustulu de férbe in bute, se voru lua 15 punti (6 oca 2 litre si 40 dramuri) de cotiobréle (porumbéle) próspete cópte, se voru storce in téscu, si se va pune mustulu in bute, si candu cineva n'aru avé cotiobréle (prunus spinosa) próspete, daru va avé de acelea uscate, va lua $^2/_3$ parti cá din a-acélea próspete, le va sdrobi meruntu, le va amesteca cu ceva mustu, si le va pune in bute, amestecandu. Dupo ce va inceta ferberea mustului, se va pritoci, si se va pune in altu vasu de vinu. —

Prin asta metoda se dobendésce unu vinu de fórte mare asemanare cu celu din struguri; este placutu, focosu si nice de cumu acru. — Dar' candu mustulu de mére n'aru avé destula dulceatia, se póte pune, dupa cumu vei socoti, ceva zacaru (zucaru) in mustu anainte d'a incépe fierberea, dar' zacarulu trebue se fia topitu mai antaiu in ceva mustu, si bine amestecatu cu mustulu in bute.

IV. Pregatirea unui gunoiu (balegaru), fórte bunu, din care unu caru folosésce atatu catu 20 de care de celu mai bunu gunoiu ordinaru.

Cine póte avé séu asi procura gunoiu (balegaru) putredu de oi, de gaini séu de porumbei (porumbu), se'lu pue intr'unu vasu de scanduri, precumu este acela, in care stingu zidarii varulu; si cu 8 parti din acestu gunoiu se amésteca 5 parti de pamentu mare galbenu, lutu, huma, apoi se uda cu mustulu cé curge din gramedile de gunoiu seu din grajduri, séu pisialau, si se amésteca de unele ori. Tómna séu mai nainte se ardica materiile, cá se se usce, puinduse la adaposta, fiindu gata de intrebuintiare. Candu vrei se gunoesci cu asta, piseadialu catu de meruntu si sémanalu pe livedi, rituri, gradini si araturi potendulu baga si sub brazda Unu caru de acestu gunoiu face totu atatu efectu séu folosu, catu 20 de cara de gunoiulu celu mai bunu ordinaru, si nu trebue seminatu mai desu, decatu numai indoitu, cá cata sementia de grau séu secara ai semana pe acelu locu. —

V. Pregatirea canepii, cá se aiba fire asia de fine si venjóse, cá inulu celu mai finu.

Dupo ce ai topitu bine canep'a in apa si ai melintiatu-o, fa din ę legaturi una cá de $^1/_2$ de funtu (50 dramuri). Léga fiacare legatura pe la mediuloeu cu o atia, caro legatura este de lipsa, cá se nu se incorce firele, candu se manipulédia. Pune astea legaturi in unu ciubaru (hardou) precumu suntu acelea unde se ferbu camesi (rufe), si care se aiba una gaura pe fundu, astupata prin unu batiu (bota), ce mérge prin una dóga grósa gaurita, ca cu atatu mai usioru se se póta schimba apa. In astu ciubaru lasa se se moie canepa, si schimba apa totu la 24 de ore. — Numai cinci pana 6 dile voru fi d' ajunsu a desface cleiulu, ce se mai afla pe fire, prin care se face canapa multu mai buna, de una coalitate cu inulu bunu. — Dupo aceea scóte canepa din apa, fréca-o usioru intre mani, si limpediésce-o in apa, pana ce asta va remané curata, la caro lucru insc trebue se bagi de sama a nu incurca firele. — De se va observa asta mica manipulatiune bine, se dobendésce una canepa cu fire asiá de frumóse, care semena multu cu metasa. Dupo asta se punu legaturile la sóre, ca se se usce, si apoi se stringu, la urma se mai batu usioru, si se potu ragila; si avendu si ragila mai désa, si lucratori buni, se va dobendi unu firu de canepa cá inulu celu mai bunu, si firulu remane lungu, nu se rumpe si se despica in subtiréle fire, — ba chiaru din calti, (butucei) se póte pré bine tórce unu firu fórte subtire. —

Digitized by Google

Dupa aceste probe urméza cá on. publicu laicu si eclesiasticu si mai vertosu antistiele comunale se 'si arate voiea prin soscrieri, dupa cumu se citi in Nr. 3 alu Fóiei, pentrucá se se póta face unu inceputu cu edarea brosiuriloru tribunare; si candu se voru afla 1000 prenumeranti se va pasi la tiparire

Red.

LA MORMENTULU
lui
Simeone Barnutiu.

Cadiutu-a mandrulu sóre,
Si nóptea a sositu,
Vini va 'n urma-i óre
Unu altu genin maritu?!
Stamu toti in intristare
La marele mormentu,
Spre drépta consolare,
Nu-aflamu neci unu cuventu.

Ni spune o sioptire:
Se nu-lu mai asceptamu, —
Dar' atamu in indoire,
Si tainicu ne 'ntrebamu:
Barnutiu se nu mai fia . . . ?
„Viéti'a" a moritu?
Si n'asceptatu se via.

Candu va senti poporulu,
Ca are-unu venitoriu,
Ca-acelu visatu de-eroulu
Mihaiu nemoritoriu . . . ?
Ni pare o visare,
Unu visu spaimantatoriu:
Natiunea nu mai are
Unu dreptu aperatoriu?! . . .

Cadiutu-a mandrulu sóre,
Dar' ear' va resari . . .
Se vanedieseo-o fióre,
Dar' ear' va inflori.
Potorea de viétia
Prin mórte-a amortitu,
Dar' din'a cea marétia
Rechiama-alu seu inbitu.

Ce stati dara 'n machnire
La marele mormentu?
Ca-ci corpulu — dela fire
Se trage la pamentu.
Dar' spiritulu chiaru prin mórte
Se sente inviatu,
Si 'n ori ce tempu si sórte
Remane nemitatu.

Ca-ci Elu vietuesce —
Romani catu voru mai fi
Si tempulu catu va trece —
'N eterna l'oru pomeni.
Fiti dar' in asceptare,
Ca ci Elu e totu cu noi, —
Si la a lui strigare
Romanii-su toti eroi.

Sublim'a-i suvenire
Romanii-o voru pastrá,
Din fiori de nemorire
Canuna ei voru dá.
Adi, corpulu déca móre
Alu seu spiritu va trai,
Si splendidu cá unu sóre
La tempu ear' s'a iví.

(Din Umoristu.)

I. Grozescu.

Orele Dalbe, poesii nóue de G. Baronzi se afla la Redactiunea Bucinului romanu cu cate unu doudieceriu.

Studia critice asupra istoriei Romane de B. P. Hajdeu, in dóue brosiurele cate cu unu doudieceriu un'a.

Povesci ale lui Aghiutia: Micutia trei dile si trei nopti din viéti'a unui studentu de Bogdanu Petriceico-Hajdeu, esira la lumina.

Redactoru respundietoru
Iacobu Muresianu.

Editiunea: in tipografi'a lui
Ioanne Gött.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google